

על פי התורה אשר יזרור
Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובי
מראי
מקומות
עומק א דיני

הלכות הלואה וגביהית חוב

LOANS & COLLECTIONS PART 4

THIS VOLUME HAS BEEN DEDICATED BY THE YORUCHA CHABURA OF
LIDO BEACH, NY

IN HONOR OF THEIR ROSH CHABURA
R' YAKOV LOWINGER

BENEVOLENT FOUNDER OF THE YORUCHA PROGRAM AND NOTABLE CONTRIBUTOR TO THE TREMENDOUS GROWTH
IN TORAH AND AVODAH IN THE LIDO BEACH COMMUNITY.
MAY THE COMMUNITY CONTINUE TO GROW. **מחיל אל חיל**

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ מראוי מקומות

עומקא דדיןא

Prepared by Rav Yitzchak Grossman,
Rosh Chaburah, Greater Washington Community Kollel

Rav Dovid Grossman
Rosh Bais HaVad

Rav Baruch Fried
Dayan and Yorucha Project Editor

Rabbi Chaim Belsky
Head of Yorucha Development

Rabbi Yaakov Tescher
Director of Torah Projects

Reb EC Birnbaum
Chief Marketing Officer

Rav Ariel Ovadia
Yorucha Content Editor

A project of BAIS HAVAAD
HALACHA CENTER

1.888.485.VAAD(8223) | 732.232.1412

WWW.BAISHAVAAD.ORG/YORUCHA

YORUCHA@BAISHAVAAD.ORG

105 RIVER AVENUE, SUITE #301, LAKWOOD, NJ 08701

BAIS HAVAAD DIVISIONS

Business
Halacha
Services

Bais Din
& Dispute
Resolution

Zichron
Gershon Kollel
for Dayanu

Medical
Halacha
Center

Kehilla &
Bais Din Primacy
Initiative

Halachic Awareness
& Education

תוכן העניינים

מצות הלואה

8	• מצות הלואה.....
15	• במקום מניעת רוח.....
22	• הלואה ע"י יותר עיסקא.....
26	• הלואת סchorה והשאלת כלים.....
29	• הדרכה מעשית בהלואת מעות.....

ערבות

44	• אופן התחייבות ערב.....
49	• ערב מטעם שליחות.....
54	• כשלא הלוחו על אמוןתו.....
65	• מתי אובין מהערב.....

גבירת חוב

76	• אישור דחיקת לוה.....
81	• חיוב לוה להשכיר א"ע לשלם חובו.....
86	• האם מסדרין לבעל חוב.....
92	• דיני סידור.....

יאוש, מחילה, התישנות, פשיטת רגל

110	• מחילה בלב וחוקי התישנות [Statutes of Limitations].....
113	• נתיאש מלגבות חובו.....
122	• מנהג לחיב פשרה או מחילה.....
126	• פשיטת רגל ודינה דמלכותा.....

YORUCHA CORPORATE SPONSORS:

FOUNDERS & BUILDERS

In memory of
HARAV YOSEF GROSSMAN ZT"L
 לע"נ הרב יוסף גROSSמן זצ"ל

לע"נ ישראלי ליב בן מרדכי ז"ה,
 ברכה לאה בת אריה ליב ע"ה

LOWINGER FAMILY
 ר' מאיר משה בן ברוך הילוי ז"ל • יונקה בת משה שמו אל
 ע"ה • ר' דוד בן ברוך בעמיטיז ז"ל • אגדא בת משה דוד
 ע"ה • ר' יונה בן יצחק ז"ל • מרים בת חיים ע"ה

MR. HOWARD ZUCKERMAN Z"L
 ר' צבי יעקב בן פמח' יהוּדָה ז"ל
 By his wife Mrs. Rosalyn Zuckerman

לע"נ ר' אברהם נחמן
 ב"ר זאב ולפסון זצ"ל

ARYEH WEISS & FAMILY

DINA DMALCHUSA & MINHAG BMAMMON

Dedication available

MISHPITEI HAMAMMON & HILCHOS GEZEL

Dedication available

GEZEL AKUM & GENEIVAS DA'AS

Dedication available

HALACHOS OF EMPLOYMENT

לע"נ ר' שלמה בן ר' אביגדור משה ז"ל | האשה מלכה בת ר' משה ע"ה | ר' יצחק יעקב בר ר' איליהו ז"ל | האשה רבקה בת ר' גבריאל חיים ע"ה

Dedicated by Mr. & Mrs. Avigdor Fried

HALACHIC DEALS & DOCUMENTS

Dedication available

BUSINESS & EMPLOYMENT ON CHOL HAMOED

Dedication available

Distribution sponsored by Barry Lebovits & Family

CORPORATE CHAMETZ

Dedication available

Distribution sponsored by Reb Shimshon Bienstock & Family

in honor of the Yorucha Chabura at the Kollel Los Angeles and its Rosh Chabura - Rabbi Zalman Frager

PARTNERSHIPS & CORPORATIONS

Dedication available

Distribution sponsored by Mr. & Mrs. Meir Futersak

INFRINGEMENT & COMPETITION

Dedicated in memory of Rav Yehuda Kelemer זצ"ל

Young Israel W. Hempstead Led by R' David Felt, Eitz Chayim Dogwood Park Led by Rabbi Dov Greer
 R' Aaron Gershonowitz

COMMITMENTS & KINYANIM

Dedicated

לזכר ולע"ג ר' אברהם דוב בר' יצחק מנחים הכהן והענגרוא ז"ל
 נפטר י"ב ט"ו תשמ"ג בגבנה. הונצח ע"ה משפטו

ONAAH & MEKACH TAOS

Sponsored by

F Frankel Rubin Klein, Attorneys at Law
 Mayer S. Klein, Managing Partner
 Solving serious business problems. בע"ה

TZEDAKAH & MA'ASER I

*Dedicated by the Yorucha Chabura at Khal Zichron Moshe Dov - Far Rockaway, NY
 in honor of their Mara D'asra and Rosh Chabura
 Rav Aaron Eliezer Stein Shlit'a
 בזכות ר' שמואל ברוך הייט ומשוחחו עמו"ש*

TZEDAKAH & MA'ASER II

Dedicated by the Yorucha Chabura at

KOLLEL ZICHRON SHNEUR
 סניאור זיכרון שניאור
 Monsey, NY

in honor of their
 Rosh Chabura
 הרב מיכאל אילילס שילט'א

SHEMITAH & PRUZBUL

Dedicated

לע"נ ר' אברהם נחמן בר' זאב ולפסון זצ"ל

LOANS, GUARANTORS, & BANKRUPTCY

*Dedicated by the Yorucha Chabura at Lido Beach, NY in honor of their
 Rosh Chaburah, Rabbi Yakov Lowinger*

WEEKLY DEDICATIONS & SAREI ELEF

Mr. & Mrs. Michael Abramson

Mr. & Mrs. David Yitzchaki - W. Hempstead, NY

Reb Shimshon Bienstock & Family

Reb Chaim Gross & Family

Reb Ephram Ostreicher & Family

Reb Dovid Bloom & Family

Reb & Mrs. Saadia Zakarin - Monsey, NY

Reb & Mrs. Yaakov Klein - St. Louis, MO

**לזכות זיווג הגון בקרוב
 אשתור שיינידל בת שולמית | ברכה אשתור בת דינה**

Reb & Mrs. Yudi Hertzberg - Monsey, NY

Reb & Mrs. Ari Schwartz - Monsey, Ny

Reb & Mrs. Tzvi Rieder - Monsey, NY

Sponsor a day, a week, or a month of Yorucha... and help thousands nation-wide gain a working knowledge of Business Halacha!
 CONTACT THE BAIS HAVAAD OFFICE: (CONTACT INFO ON BACK COVER) OR GO TO WWW.BAISHAVAAD.ORG/DONATE

LOANS & COLLECTIONS

Sugya Introduction

Concepts that will be discussed in this series of shiurim

1. THE MITZVAH TO LEND MONEY

There is a mandatory Biblical commandment to lend money to one in need of it. Some *acharonim* suggest that this obligation is the rationale for the prohibition against charging interest for loans of money.

Precedence The Gemara and the poskim establish various rules of precedence, both between various potential borrowers of limited funds, as well as between the lender's own need for his money and the need of the potential borrower.

Scope The poskim discuss whether the mitzvah extends to loans of property other than money; to profit-generating loans (made according to a *heter iska*); and to a vendor extending credit to a customer.

2. ARVUS (CO-SIGNING)

Guaranteeing a loan is a binding commitment, despite its involving an element of *asmachta* (conditional obligation). In certain circumstances a *kinyan* (act of formal solemnization of a transaction) is required, while in others it is not.

Agency Some poskim maintain that the liability of a guarantor derives from the fact that the lender is considered his agent in making the loan, and they therefore limit this liability to where the rules of agency are satisfied, and the language of agency is used; others disagree.

Third-Party Purchase Guarantees The poskim discuss whether a third-party guarantee of a purchase is binding under the law of *arvus*.

Indemnification Priority An ordinary guarantor is generally an indemnitor of last resort, although in certain cases, he is an indemnitor of first resort.

3. COLLECTIONS

"Do Not Act Toward Him As A Creditor" It is a Biblical

prohibition for a creditor to demand repayment of a loan if he knows that the debtor does not have the wherewithal to do so. The poskim discuss whether he is required to be stringent when he is not sure whether he does. The creditor is even prohibited from merely crossing paths with the debtor without demanding repayment, since this will cause the debtor anguish over his inability to repay the debt.

Accepting Employment In Order To Repay A Debt The court cannot compel an insolvent debtor to accept employment in order to repay a debt. The debtor is permitted to do so of his own volition, and the poskim discuss whether he is personally obligated to do so (despite the fact that the court cannot compel him to do so).

Retention Of Personal and Professional Property When a debtor cannot repay a loan, the court seizes all his assets and transfers them to the creditor, with the exception of certain personal necessities, such as a limited supply of food and clothing, and certain professional equipment.

4. LOAN FORGIVENESS, BANKRUPTCY, AND RELATED ISSUES

Loan Forgiveness and Yeush In general, a mere verbal declaration of loan forgiveness (*mechilah*) is sufficient to erase a debt, and poskim debate whether even a mental, unverbalized one is effective. They also debate whether giving up hope (*yeush*) of ever collecting a debt erases it.

Statutes of Limitations Aside from the cancellation of debts by the Sabbatical Year (*Shemitah*), which is of limited practical significance in contemporary times, *halachah* has no native statute of limitations with regard to debt collection (or almost anything else). Poskim consider the question of the *halachic* relevance of secular statutes of limitation.

Bankruptcy *Halachah* has no native concept of bankruptcy. Poskim debate whether secular bankruptcy laws and customs may be incorporated into *halachah* via the mechanisms of *minhag* (custom) and *dina de-malchusa dina* (the law of the government is the law).

QUESTIONS ON Loans & Collections

Below are some practical scenarios that will apply to the material

1

Does one fulfill the obligation to lend money by lending under the terms of a heter iska (an arrangement that allows for the de facto charging of interest by technically restructuring the transaction as (part) equity investment rather than an outright loan)?

2

How does the obligation to lend money apply in the event of opportunity costs – what if one can earn interest if he deposits the money in the bank, or invests in the stock market (or cryptocurrency), or engages in real estate speculation?

4

Would halachah consider a generally accepted commercial custom of bankruptcy binding as a minhag?

3

Is there ever a problem with demanding payment of a loan that has come due? What about simply crossing paths with the debtor, which may remind him of his outstanding obligation? Do these prohibitions apply only if one knows that the debtor has no money, or even if the lender is unsure whether he does?

Join BHD and receive a 3-5 minute video post derived from the current Yorucha topic.

JOIN “BUSINESS HALACHA DAILY” TODAY!

For answers to these questions, and for more Q&A topics like these, visit baishavaad.org/daily
To sign up to the Business Halacha Daily WhatsApp group messages 732.232.1412

חלק ד' יאוש, מחלוקת, התישנות, פשיטת ראל

תוכן העניינים

- מחלוקת בלב וחוק התישנות [Statutes of Limitations] 110 .....
- נתיאש מLAGבות חובו ..... 113 .....
- מנהג לחיב פשרה או מחלוקת ..... 121 .....
- פשיטת ראל ודינה דמלכותא ..... 125 .....

For the Halacha Shiur on on Loans & Collections Part IV, see pages 134-135

חושן משפט סימן י"ב

קצת החשן

קצת החשן

הנְּחָעָז כי ק"ב [נסקי"ד] סמוך עלה על רליה זו. חמש נס נרלה נסיגת ר' י"ס בהיאו הר' כתובות פ"ה ע"כ נטעה לדמותו שטוח מוכן שפקל וכקדק ונדי, ככלשו געינן דיטור ממתק, ננד קדשי מוזם מאי יכול למחול, וטול מוסט דסני שעודיס יט למלה, שענדו פגוע ביה מהחטא מטוס דליך קלה שםות לה"ה כ"ב כל נדין לב, כדילימן ונטען נכמים, וטענו פגוע נל' פלי טהון צו ממת ונטהן מנג' נפרך טענות טמס [שבועות כ"ז ע"ב]. וטפטל מclin סילוק נגע פה, נל' מהני סילוק כי הס דרכני טענין נל' צו נידי גלוס כמו כותב לא ונודס מロוקה, חכל בענעל מוכן נל' מהני סילוק וכדילימן נפרך סילוכט [כתובות פ"ג ע"א] לאדייה, ע"ט. ועוד, דטה תן נפרך קמל דמליעט [יזח ע"א במשנה] צערין נל' יואר, קמל קומצין קיינו וממל עליון צולן ליטמן, וליפניהם דמליך מסמע דריש צדומו למתומן, והס כ"י כישידמן אין דבריו כלום אלא יעשה מיד. יא "אם ראובן הփיד את שמעון בגנאי, דטה מיגו נסויין נל' חמירין בס' ב"מ בע"ד ר' וחילוקן, וענין

שוב מילוי נמהלי"ע מ"ז [חו"ג]
סימן מ"ה, עמד נמהלי' כל
סמסמתה, לכמה קוגיות מורות למשci
בדריש אכלג, וכמה קוגיות מורות לדין
מושיע דריש סכלג וויא שעה, דריש
ליודיע לכל השulos מה סכלג, כגון
שיס למקה מיל, נ"ה דריש
ציוינס ומקורות יי. רפ"ל ח"ג סימן ר"ז. יה. נמוכה שטוף מוא
סמספה.

בכל גלגול חילך ניכר היה ידו יפה ממעצמו,oso לא ליכת צלבן וכל מנגני, וע"ס ווותה לומיית. וכן כמג' גמלדי נוכחות טימן רנ"ז גב' נדרי הוונםין, דממחט' נלכט קיס, ונל'שו דרכיס אולג, ולפי צידיען נלכט כל מלה צה' וממהה הומך קו' נדר ובלכטו קו'ים, וע"ז. והיוינו נמי טעםלו זצחים כ"ה צניס דממלח' מלון פגעה, לדוק נמי ידו' ממחצמ'ה נלכט העולם, ולמ' שוי דרכיס אולג בון יידיען נלכט כל מלה. והיוינו נמי טעםלו דטערנו פטען ווותה בפערין דסוח' פטורי מעתווין לפיה' זמת' קי"ל כמ' קי' זמת' פל' שם בסותה' דליהו בגדי', עכ'ל. ומכל מוקס סיטוט רוג' הקומיקס דממי' מילא' בקטור, עיין שו"ע סימן רמ"א טער' ב').

נתיבות המשפט

משפט הכהנים – חידושים

(טו) בקניין וקנמ. דוקא כשהשומר לשון זה, אבל אם אמר בפירושו אם לאקיימים הפשרה אשלם הקנס, אם רוצה משלם הקנס וAINO מקיים הפשרה, אבל הקנס צריך לשלם כשאינו רוצה לקיים הפשרה אף אם הקנס נעשה בדרך אסמכתא. געיגין ריבוארים תב"ה

(ט) וביתו מודעא. ואפיילו בשבועה אם היה בעניין שהיה יכול לבטל בלבבו. ומיריע שנווע שגמ' הביתול מודעא היה מחייב אונס. סמ"ע [סקכ"ב]. ואם מסר מודעא על הבירורים שבירור, באמריו שעשה זה כדי שיזודה הבעל דין, אין בדבריו כלום, ואינו יכול לחזור כשתען כבר לפניהם כי איןו יכול לברר אונסו. זאות

משפט האורים – זיא רים

שניות דמללה כתובות וכו' כתובות ק"ד [א]. ויפס הכתוב ק'לו"ה' מ' [סק"א] ממ"כ מסל"ע [חו"מ ח' ב סימן מה'] לד' חולין נכל קמחצטה רק נמקום דליכו הומדן דמלחה לכל רעולם, ע"ט. ממנה נרלה זידוקן מיליה על שדרר שכיר נמייע לו נון מעני, הכל בדור השני, דהיינו סהומר טסי' כדעתו לממולו נו, ודאי מני מקצתנו, דהיינו

כגמו למתנה נבעת מעטה. ופוטו.
 [ו] בקנין ובקנמ. עיין מלחת מומוק ומית שמולח נלהק סעוור כי י' סעיף ו', דוקה כטהוועל לו זמאנצל על עטמו נקנין ובקנמ, חננ' חס המר לח נל' חק'יס חעלס קנס, הקנס הו' דונר על הקניין, וו' חפלע' געטה פקנום נחלופן דיט' צו מותס להמיכת לירק נק'יס קפצה, וו' סימן קבנמ.

שלחו עורך השלם ממחודורת פריעדמאו - יט ח'ו"מ א (א - כז) קארו, יוסף בן אפרים עמוד מס' 522 הודהפס ע"י תכנת אוצר החכמה

כח. נתנו לו ממון במתנה ע"מ שלא יפרע ממנו לבעל חובו, איןנו חייב לפזרע ממו (ע), אבל שכוננה חפץ אין המוכר יכול להנתנות ע"מ שלא ישתעבד לבעל חובו (ע).

כט. אפ"ל עברו כמה שנים ולא תבעו, איןנו נפטר ממשלם. ואין אומרם כיון שהשהה כל כך ¹²³⁴⁵⁶⁷ שנים ולא תבעו מחל לו (עב). ואפ"ל שמענו בפיירוש שנתייאש המלה מן החוב הסכמת רוב הפסוקים שאינו יוש (עג).

ונראה שאין להוכחה מכאן אלא כבנדון הגוא"י שהיה מעין צדקה וחסד (וגם זה רק ממשלו ולא ממש אחרים, כמו שמצדד הגוא"י ומהרשותם של חלק). או כבנדון השער משפט שיש אומדן דמוכח שע"ד כן נוחחיב, ונראה להוסיף שא"פ אם נאמר שהחmittה הנאמן הוא כstor התחייבות, מ"מ ידע הבע"ח שלא הנאמן הוא החיב, ורק בשליחות בעלי חתום על השט"ח, וגם הוא לא יוכל אלא ע"ד להפרע מתיבת המשקל ולא עליה על דעתו שהנאמן יפרע מכיסו (ومמילא לא היה להשע"מ להביא ראייה מהמלוה לעני), אבל כשאין צד צדקה ולא אומדן דמוכח, אין שום סברא לפטור את הלווה, ע"פ שהזכיר שהפרועין יהיה מהנכסה פולנית, וע"כ נראה שהמלוה לשכירו ע"מ לנכות משכורתו והפסיק עבדותיו חייב לפזרע כל החוב מכיסו. ובמנחת פתים סימן קיו השיג על השע"מ מדברי הנה"מ סי' שכט שהמקדים שכירות לפועל ומת הפועל, ורוצחים יורשו למגרור עבדות אביהם, אינם צריכים להחזיר השכר, ומשמע שאם אינם רוצחים למגרור חייבים להחזירם אם הניח להם נכסים, ע"פ שלא ניתן לו השכר אלא ע"ד לנכות משכר מלאכה, אין היורשים פטרום מלחיזיר (ע"י בדרכיו שם, וכן בשוו"ת בית שלמה ח"ו מ"ס כי לה בזה וכיוצא בהז אס דיננו כאפוטיק מפורש, ע"י עוד מדיני אפוטיקי בפרק ד). וע"כ דסובר הנה"מ דשאני מלאה לכהן ולוי שתנקת חכמים היא, אבל לא בפועל, ולפ"מ "ש להקל אפשר שגם השע"מ מוזה בפועלichi, אלא שהמנה"פ מפקק בעיקר דין של הנה"מ, שלסבתה הרaab"ד שבמלוה לכהן ולוי נון אפוטיקי מפורש, אפשר שגם בפועל היורשים פטרום למגררי מלפזר, ע"י עוד בדרכיו שכירות פועלם. (ע) שו"ע סי' קיא סעיף ג, וכן פסק בשוו"ע הרבה שם, ע"י קaza"ח סימן פ"ו סק"ג, ובשו"ע הרבה לאחר שהביא הלהלה שלא אשאיר לעצמו רק מזון ליום וכיסות י"ב חודש, כתוב, א"כ ניתן לו המון בתנאי שלא יפרע ממנו לחוב תחלה. ויש להסתפק אם מתנה זו נכללת בחשבון כסות ומזונות שמשאים לו, ונ"מ אם יכא לידיו ממן אחר שלא בתנאי זה אם צריך להשר מאותו מזון שיעור מזון וכיסות. או דילמא כיון שיש לו ממן שקיבל בתנאי שלא לפזר, הרי אינו פזרע ממזון זה. (ע) שו"ע שם, ע"י סמ"ע שם ובשו"ת מהרשותם ח"ג סי' קעה. (עב) שו"ע סיימן צח סעיף א, וכ"כ בשו"ע סיימן ס"א סעיף ט לעניין שטר שאינו נפסק מלחמת חסרון תביעה, ואפ"ל הגע המלה לתכלית העוני ולא תבעו (ומ"מ כתוב בשו"ע רם"א שם שכל שעבר זמן רב ולא תבעו יש לב"ד לחזור ולפשפש אחריו שמא פזרעו. ובנה"מ שם כתוב שהמנהג שלא לגבות בשטר ישן מן היורשים, ע"י בחדושי רעך"א ופת"ש ובכسف הקדשים שם, ובדר"ג כל קב סימן כד כה וככו, ועיי"ש סיימן כז בדין שטר קרווע). ולא מצינו טענת מחלוקת מלחמת חסרון תביעה כי אם בכחوت אלמנה לאחר כ"ה שנים, כמבואר בשו"ע אהע"ז סיימן קא, ע"י לעיל סעיף ד. ובזמןנו קיים בכמה מדינות חוק התבישנות, והיינו שאם עבר זמן מסוים (זמן שונים לכל סוג חוב) ולא תבעו שוכ אינו יכול לחייב, ומסתבר שמדין תורה אינו נפטר מכח החוק, וכמ"ש לעיל בדין פשיטת רגל. ובאורחותה"מ בק"א לכל כה סיימן בחייב מדרורי האחורים בדין דין דמלוכותה בפרועון חובות. אם זה מחייב כי ישראל לישראל, ע"י בכלל כה שם כמה כללים ביה, ובשו"ת מהרשותם ח"ה סיימן מה. ובתשובת לארוחותה"מ לכל דין דמלוכותה הביא בשם רב פעילים שאף במקומות שאין כח מדינה דמלוכות, כיון שנגנו כך, יש זהות חוקף עפ"י מנהג הסוחרים, וכל אחד סבור וקיים עלייו מנהג הסוחרים, ע"י"ש. ע"י לעיל הערכה סג. ¹²³⁴⁵⁶⁷ (עג) שו"ע שם, זאילו ברם"א פתחי חוות עמוד מס 57 חוותה, אבידה ומוציאה בלואיה, יעקב ישעה הודהס ע"י תכנית אוצר החכמתה

A borrower remains obligated to repay the debt even if many years have passed without the lender demanding repayment. Pischai Chosen discusses whether legal statutes of limitations would be upheld by Halacha, and is inclined to rule that they would not absolve the borrower's obligation. His opinion on bankruptcy will be discussed below.

פתחי חוות דיני הלוואה פרק ב' הערכה עב להו חייב לשלם חובו אפ"ל עברו כמה שנים ולא תבעו המלה. הפתחי חוות דין בתוקף חוק התבישנות בעניין חייב ממון לפי הלהלה, ומצדד שלא יפטרו את הלווה (בדרכיו בעניין פשיטת רגל נראה להלן).

על דבר זה, אלף איש שאל האדון מאת היהודים בדרכו הלואה ו אמר לנכונות על המסים הקבועים העתידים לגבוט, ובטרם הגיעו המסים להגבותה העילית האדון על היהודים ואמר לשולח יד בכל אשר להם ולכטוף נטאשו, וגם לא ריצה לנכונות ליהודים מהמסים הקבועים בעבור החמשת אלפיים שלוה מהם אלא הטיל עליהם יד בעבור החמשה המסים הקבועים בשלימות לא נכה כלום בעבור החמשה אלפיים הנז' ואחר כך נהרג האדון כמו היהודים השהה השרה מהעלילה הנז', והנה נתן הש"י את היהודים לחן בעניין אדר' הדוכסית יר"ה ובעניין הרשים וגאותו אלו היהודים לנכונות החמשת אלפיים הנז' על המסמים הקבועים העתידים לבא.

ועל זה נפלה חולקה בין הקהילות ובין קצץ יהודים אשר היו להם חנונות בשלהי החמשת אלפיים הנז' אל האדון ופרעו חלקם מההלואה הנז' כמנגה כל בעלי חניות שהם שותפים בכל מס וארכוניות הבאים אליהם, ובטרם סוכימה הדוכסית יר"ה לנכונות החמשת אלפיים ירדו אותם היהודים מנכסיהם מחמת זוק העתים, ותווכעים היהודים ההם מת הקהילות שיפרעו להם חלק המגע להם מה שכך ניכר ואחרי ניתנה הדת לנכונות על המסמים כי כאשר סייעו בהוצאה הדינו הלואה דהינו ניכוי המסמים הנזכר לעיל.

ולא מביאנו ניכוי המסמים כנזכר לעיל והנה הקהילות טוונים כי בעת ההלואה כבר היו המעות שאבדות וכל שכן אחר כך כשלוא וזכה לנכות כבשלאו לו לנכונות מהיר'ג אלפיים שננטפשו עמו וגם כפה היהודים פלורע במסים קבועים בלי ניכוי כלל לא הלו לו החמשת אלפיים וכן נג' עם היהודים עד ים מותו, והרי שהיה מושר לבב בחירות האדון. ואם אחורי מות האדון יוציא מושר להבב הדוכסית יר"ה לנכונות אל היהודים רם הפקוק, ר' ל"ה ואותם היהודים שהו צכו הילך מן הפקוק, ר' ל"ה ואותם היהודים אשר פורעים מס שניינה הדת מת אדון הדוכס' יר"ה אבל לא אוותם היהודים הנז' שכן להם חנות ומם לא היה מס שניינה הדת מת אדר' הדוכס' יר"ה壬 ניכוי היהודים החמשת אלפיים

על מסים הקבועים העתידים להיות, עכ"ל התענוגת.
נלו"ד דבר פשוט מאחר שהדבר ידוע שהאדון לא היה רוצה לנכונות ליהודים החמשת אלפיים מהמסים כאשר גלי וידעו לכל וכמכוואר בטענות דפשיטה דמייניאשו ובכעלי' מאות' ה' אלפיים', ואף כי טענו החזירים שלא נתיאשו מעולם אלא שמו על הש"י את היכם שיחפוך לבב האדון יר"ה על היהודים לטוב ושבומניהם הבאים ניכה להם ואף כי כבר עברו שני פרענות שלא ריצה לנכונות, נלו"ד שאין בטענה זו ממש דלאו כל כמייניאו למור לא נתיאשנו אלא יש לאמת ולראות אם היה רואי להתיאש אם אין. וכן ניכר היהודים החמשת אלפיים

חילופי גירושאות ותיקוני טעויות: א) צ"ל הלוואה.

1. ד"מ ט"י קסג סקי"ז ורמ"א סעי' ג. 2. עי' ט"ז שם מה שהקשה ע"ז ומ"כ החכח ע"ז בהגחה ט"ז. ומ"כ לדוחות ודברי הט"ז מס' רנט נאה שכנתה דה"ז שהדוכסית נכתנה לנכotta לפערן החוב והוי כדינא דמלוכה. 3. עי' ר"א"ש ב"מ פ"ב ס"י ו'ופלולא וחירתה שם אות אאות ח (ולאכ"ז כותת רואית י"ש בזה וכמו שכתב בטענות הקהילות י"ז), ואפילו הממן שהוא מונח בתיבה של אדם לא היה והרי אז ע'.

שוו"ת מהרי"ק קולון, יוסף בן שלמה (מהרי"ק) עמוד מס 37 הודהפס ע"י תכנת אוצר החכמה

Maharik applies the laws of yeiush [giving up hope] to a debt – if the creditor reasonably gives up hope of collection due to circumstances, the debt is automatically canceled. However, the mere statement that he isn't hopeful of collection is not an indicator that he is truly meya'esh.

שוו"ת מהרי"ק שרש ג'
דעת מהרי"ק דיאוש מהני בחוב והיכא שראי להתיאש ממנו, והוא דפסק ר' בנימין דלא מהני
יאוש בחוב, הינו ביאוש התלי בדעת בעלים ואין רואי להתיאש מן הסתם, אלא ששמענו
שנתיאשו הבעלים ואמרו "וְיִחַרְסֵן כִּסְ".

הקהלות מהיה א"ד דשור הנסקל וכדריפורייחי לעיל, שהרי לא דוחה הרואיה של רבנו יקיר משור גנסקל אלא כמו שכתב המרדכי בפרק הגוזל בתורה זו"ל ומשור גנסקל שהחומרו עזינו אין ראה ודאיה דשאיגי התם כי מיד שנגמרת דיינו אסור בהנאה אסחו בעילם דעתיתיו מיניה שלא שכחיה דלייתו טהרי וומצמו להו אבל הכא לא הווי הפקר דאפיילו בתר דהיבינה בגין שמעון אין הווה אמר תנם לי ואשא ואtanן בהם עד שיתבעם ההגוי היה צריך ליתנים לו וכיוון דאכתי יש לו וכותם בהם לא מסתיחס דעתו ולא אפקרינונו כלל אלא עדעה ליתנים לנו ונונחנם לו הרי טוב ואם לא נתנו יחויזרים לרואובן עכ"ל, והרי רק בהדייא דאפיילו מהור"ם היה מודה לרבנן קייר זוכה שםעון ובמנה שננתן לו וראובן כדי ליתנים לנו מאחר שהגוי שכחם מהיה א"ד דשור גנסקל כו' אי לאו משום דאכתי היה לו לדואובן זכותם בהם שהוא צריך ליתנים לו כו', הא לא הכי כגון בנדון וזה שלא היה ליהודים חפייט יד באותם החמשת אלפים שהללו אל האדרון ולא רצחה האדרון לנוכחות כל אלא רצחה שייחיו שלו לחולוטין היה מודה מהור"ם ולא הדרי לבעלים הראשונים אלא כל הקודם וככה בהם וככדי.

בכטבוח בחיה הארון ההוא עד כי היו רוב היהודים רוצים לברור מהחתתו וללכט אל ארץ כאשר ימצאו כי נפל פחרו עליהם, ק'ין בן ק'ין שהיה בידו וגם אמר כבר לעכבר ושלאל לנכוותו רודראוי היה אבוד יותר מאבדה ששתפה נור ונמייאשו הבעלי ממנה, ואם חסיד הדוכסית י'ר"ה גבר על היהודים לאחר מות האדון לנכotta להם החמשת אלףים מן שםיא הוא דרדרמו על הקהילות יצ'ו וזכה בו כל הבעלי חנויות הפרוערים מסס כי כולם שותפים בענין זה, לאפוקיiani שכבר נחפרדו משפטות הקהיל יצ'י בטוטן תנתן הרות מאת הדוכסית י'ר"ה לילכות ליהודים מהמסים העתידיים שכבר נתיאשו' כדרפרושתי לעיל.

רְפַשִּׁיטָא דְלָא דְמֵי לְהַיא וְהַגְּחָל בְּתָרָא (ב' ק' קטו', א)
אֲדֻעָת' דָרְדָרָה אֲפְקִירָה אֲדֻעָתָא דְכּוֹלָי עַלְמָא לָא
אֲפְקִירָה וְהַעַז נִימָא אֲדֻעָתָא דְאֶדוֹכָס אֲפְקִינְגָוּ אֲדֻעָתָא דְכּוֹלָי
עַלְמָא לָא אֲפְקִינְגָוּ, דְהָא לָא דְמֵי כָל חֶדֶא כָמוֹ שְׁכַבְתָו שֶׁ
הַחֲתוֹס' וְזַי' וְלֹא דְמֵי לְהָא דָמָר בְפ' אַלוֹ מִצְיאָות (כד, א)
הַמְּאַצֵּל מִן הָאָרִי וְמִן הַרוֹב כִּי עַד דְהַתָּם וְרַאי שָׁהָרִי בָא
לְטַרְוָך' כִּי עַד אֶכְל הָאָרִי הִיה עַמְּחָם כִּי רַק שְׁהָיו נוֹתְנִים
לָלֶן חָמָר לְאֶכְל בְכָל לִילָה וְאֶפְשָׂר שְׁלַפְעָמִים הִיה שְׁבָע וְלָא
אֶכְל הַלִּיקָן אֵין מִפְקִיר אֶלָא אֲדֻעָתָא דְאֶכְל לִי' אֲרִיה וְהָא לָא
אֶכְל לִיה עַכְל הַחוֹטָם', וְהָרִי לְךָ בְּחוֹרְדָא דְלָא הוֹה אָמְרִי
אֲדֻעָתָא דָרְיָה אֲפְקִירָה כִּי אֶלָא שְׁלַפְעָמִים הִיה שְׁבָע וְלָא
הִיה אָכֵל, אֶכְל בְמִדי סְתֵם לָא הוֹה אָמְרִין הַכִּי אֲפִילּוּ הִיה
מְזֻודָמָן שֶׁלָא הִי אָכֵל וְכָל שְׁכַן הַכָּא דְלָא הוֹה דְרָכוֹ שֶׁל
הַאֲדוֹן לוֹתָר אֶל הַיּוֹדִים כָל וְאֶזְרָבָה הִיה גּוֹבָה מִסִּים בְּלֹתִי
יְבִיכְרִי מִהְחַמְשָׁת אַלְפִים אֲפְקִירָה כָּאֶלָו לֹא הִין.

ועוד ברמן דין וכבר מן דין פשיטה דלא דמי הדחן שלא הפקירו אלא אדעתה שיכלנו הארייה והארוי לא אכלו נמצאה למפורע שלא היה הפקר כלל בדקאמר התם אדעתה דאריה הפקירה כו' אבל הכא הפקירו החמשת אלףים אדעתה ההדוכות שהיא חי באחותו שעיה וכבר זכה בהם והגיע לידי הרוי נתקינה מהשכת הפקר, ואם אחר מותו נרבה ורחה אותה לרוחם על היהודים משום הכליא ראייה מימר אדעתה הדרודוכות אפקריה וק"ל, ואדרבה יש להבייא ראייה מההיא כרכרות כה, א) וזورو הנסקל דאם החומו עדיו כל הקודם לזכות בו זכה (ב) משום דמההיא שעתה אפקריה ולא אמרין שיזוזו השור בעלבלי אחר הזמת העדים, ה"ג נימא בין ראייה שעתה שלא רצחה האדון לנכות אפקרינו להני החמשת אלףים כל הקודם זכה בהם ולא אמרין שיזוזו בעלבלי" הראשוניים. ולא מביעיא לרובנו יקר שהביבא ראייה מההיא זדור הנסקל לעניין רואבן שקונה חוץ במאה כו' רישכחה הגור המנה כו' ופסק זוכה בו שמעון שהרי רואבן מאותו מנה כמו שכח המרדכי בפרק הגחל ברכוא' נהתייש מאפיו הנה בנדון שלפניו, אלא אפי' לרובנו מאיר כל שכן להבייא ראייה בנדון שמעון במנה אל' חזור שהשליך על רובנו יקר לאמר שלא זכה שמעון בהגחל ברכוא' לרובנו⁶ אפיקלו לדידיה יש להבייא ראייה בנדון זה שיוכו

חילופי גירסאות ותיקוני טעויות: ב) צ"ל כשאמרו.

4. עי' ט"ז שם שהקשה מט' ונתן דוארי להחויר מרדינה דמלכתחא ונואה שכונתו הדוחקית נתקתה לפערון החוב והה דינא דמלכתחא והחכ'ז' ששם לא הובן דבריו כן. 5. סי' קפט. 6. וכפ' בשו"ע ס' קפ"ס עיי'. 7. עי' בחכ'ז' בהגotta ט"ז הנ' שהקשה שהרי חל עלינו חיוב השבבה ובקצאי'ח' שם ובמהמ'ה. 8. בז' וד' מיש' זח' ושוו"ע סע' א' וו"מ ס' ר' ר' ס' עיי' ה' ועי' בהגotta ט"ז ובקצאי'ח' הג'ל.

למעוטינו מאוננה ומפריו הבן, והרי לך בהריא רמהני יאוש לענין חובתה¹¹, ונזה דבר פשוט הוא ובכל מקום שהוא יכולים להשות דעת הפסוקים ולעשות שלום בפמלייא של מעלה אין לנו לעשות מהחולקת בינהם וראוי לומר שלא פלייגי בדברי ר' בגין בדבר שסתמו לא הרוי יאוש אם לא גלו הבעלים דעתם שמחיאות וaicא למיר דיוש בטעות כדרישת לעיל, ודרכי סמ"ג בענין דסתמא הרוי יאוש כמו שטרף נהר שטרוחתו של זה ומצעם אחר ומקרים לו כמו שכח הסמ"ג ונמצאת שלום מתון זה בין הסמ"ג ובין רבנו בגין.

ואפיו אם ירצה אדם לזרוף המחלוקת ויאמר שהם חולקים וכיפור החולק שחלקו ואם כי נכן הוא, אפיו הכי לא ייעיל כלום, דכלכ"ע שיק יאוש גם בחוב לדרכי הסמ"ג, ואפיו יהלוק רכנו בגין, יאמרו הקהילות מאיזה דziałות בתור רבי בגין זיל בתור רבנו משה מקוצ"י בעל הסמ"ג שהרי הקהילות מוחזקים ואפיו לא היו מוחזקים¹² כמו [הקהילות] נגד היהודי או היחיד להיות מוחזקים¹³ כמו שכח ר"מ ומביאו המרכדי סוף פרק לא יחפור¹⁴. ושלומ פאתי העיר יופף קולין בן פהריר שפה לאיה

רביעים וכל שכן בדזמי לאכירה ששתפה נהר דלייא למים ביה שהוא בטעה שהרי אבודה מינו ומכל האדים שיש דמנהני ביה יאוש מק"ז ממון שהוא בעין ומוחזק ביד בעלי כדרישתי, וכן משמע לשון רבנן כמו שכחתי שהרי כתוב ואפיו נתיאשו בו אין וזה יאוש לגבי חוב, מדקאמר אין זה יאוש כו' ולא קאמר אין יאוש מועיל בחוב או אין יאוש לגבי חוב וכקאמר אין זה יאוש, משמע לכל מבין ודוקא יאוש זה שאין מועיל בחוב מאחר דסתמא לא הרוי יאוש וכדרישתי אבל היכא דסתמא הי' יאוש וכל שכן בדזמי לאכירה ששתפה נהר פשיטה דמנהני יאוש בחוב מק"ז ממון שהוא בעין מוחזק ביד בעלי כדרישתי לעיל.

ועוד תדע שכן הוא שהרי הקשה בסמ"ג⁹ וכמודומה Anci שראיתי גם בתוכספ' (סוטה) [שיטה]¹⁰ אמר אצטיריך (ב"מ נ, ב) קרא לפטור טורת מאוננה וכן מפדיון הבן בפרק יש בכור (בכוורות נא, א) Tipuk ליה דין קני שטרות מרואיריתא אלא מדרבן כdomca בפרק מי שמת (ב"ב Kmz, ב), ותירצ'ו דאצטיריך קרא להיכא שמצא שטרות לאחר יאוש ואח"כ מכיר השטר לבעליו שהשטר יצא על שמו ואהא אצטיריך הכנין דאוריריתא כיון שהשטר נכתב על שמו ואהא אצטיריך

קוצר ופקידי השורש

על דבר החמשת אלףים אשר שאל הארון מהיהודים דרך הלואה וומר לוכותם על המסים הקבועים העתידיים ליגבות, ושוב הקשה האדון והכבד את עולם וגם מן לוכותם להם החמשת אלףים, ואח"כ מה האדון ההוא ריתן ה' את חן היהודים בעני השרות והשרים ונאותו לוכותם להם ה' אלףים מן המסים הקבועים, והנה מקטת יהידים אשר היה להם חנות בעת ההלואה הנז' שהלו לאדון ונושא גם הם בעול ההוא ועתה יידדו מנכסיהם — ואין להם עוד חנות, ותובעים הקהל שייפרעו להם כפי חלק המגיע להם מהה' אלףים הנז' שנכו מהמסים — מאחר שהדבר ידוע שהאדון לא היה רוצה לנכota הה' אלףים הנז' מן המסים, וזה גודע בברור, הרי נתיאשו הבעליהם מהם, ולאו כל כמייניו לומר שלא נתייאשו, אלא יש לומר ולראות אם ראוי להתיاش, וכן בכל דבר שראי עלי פי הרוב להתיاش וاع"ג שלא בראיה היזקה כל כך.

שורש ד

עליהם היה עובר כוס התרעולה אם לא היה הדבר הזה מתון כמי האפשר שחדין גונן שישאו בעול גם הם מאחר שהצלת ק"ק רעגןשפור"ק¹⁵ היא הצלמת ונחפץ בהפק ח"ג, ואע"ג שלעת כוות אין מעליים מוה בשאר מקומות כי אם בעיר רעגןשפור"ק¹⁶ לרבה מ"מ דסוף סוף הפרוענות ה' מגיע גם להם נזונים הם על שם סופם וחיביכם לטייען¹⁷ בהוצאות הצלת ק"ק רעגןשפור"ק¹⁸ יצ"ו. וראיה לפי הנראה לע"ד מילא גדרות בב"מ פרק המכבל (כח, א) אמר רבי יהודה האי ברא דנהרא תחאי מסיעי לעילאי עילאי לא מסיעי לחתאי וחילופה במיא דמטריא, דתנן התם המש גנות המסתפקות ממען אחד וכו' עד וכן ה' חצירות שהו מקלחות מים לביב אחד גותקל כל הביב כולם מתקנות עם התחתונות נמצאת עליונה מתקנת עם כל או"א ומתקנת לעצמה. פירושי שם וז"ל תחאי מסיעי לעילאי כשהעליגנים מתקנים בנגדם לעיליגים מעכבים את המים מליד נמצא תיקון העליינים לעוזרת התחתוניים וכו' עד

ביהיות הרבר ידוע ומפורסם כי עניין תפיסת אחינו מק"ק רעגןשפור"ק¹⁹ יצ"ו ראי הוא להיות מזיק ומסכן להרבה מקומות זולתי ורעגןשפור"ק²⁰ ובוניה וכאשר כתבו להרבעים הנוגדים כהוים בק"ק נורענשבר"ק²¹ כדי להציג לקוחים למות על לא חם בכפם בעה"ר ויש לחוש פן מצא איש או אשה או משפחחה או יושבי כרכים או יהידים או מרכיבים אשר גם כן אין מנוקים מן הסכנה ומן הפחד שמא גם עליהם ח"ו יעבור זעם אם לא ימצא תקון והצלה בדרכו ואף גם זאת יאמרו לא תגוש מקריא) בעדינו הרעה. שלום יהיה לנו כי בשירות לבנו נלך, لكن נדרשתי אל (רובותן) אשר שאלו ממוני לראות איזה דרך יישכן אוור הדבר הזה להרים מכשול מדרך עמיינו פן יכשלו איש באחיו ולא יהיה הדבר ולא יבא.

וראשונה אומר כי לפי הנראה לע"ד שככל אותם הקהילות אשר ראוי לחשב וקרוב לדוראי הוא ח"ו שוגם

חילופי גורסאות ותיקוני טעויות: א) צ"ל תניש ותקדים..

9. שעין פרד זך קנה, ב. 10. עיין ב"ב עו, במודה קני. 11. עיי בהגתה הט"ז הנ"ל מה שהקשה על ראי' זו. 12. רמ"א ס"ד ד סע"י א. 13. ט"י חקכבר.

1. ד"מ חומ"ס כי קסג מק"י ורמ"א סע"י ווע"ש פ"ת סק"ו (ועי צל"ח). ועי' בס"י רס"ד בכל דברי הרמ"א מתח"מ ביאורים סק"ג.

חשיון משפט קסג הלוות שותפים בקרקע מאורת עינים קצז

קסלו נזכר ומדובר לנכום נכס י"ג ענייני קמיסק¹³ והם כולם רלהן¹⁴ ומתקיימים מן הסוגים הנכילים ואכילה נ"ל:
 (ז) בידר נסף כאן: ואמר לבדות לחם במס, והושפט בבודורות
 לשם עוז. במחזרות ששי תעד ישם היבוט אל, והושפטו
 החוב ואח"כ "קסג בנו תחתוי"
 תיבות ואמר לבדות להם בענייני המילוטים. (ז) הושפט מוחדרות הסמ"ע.

שור וחב

אח"כ לא פקע מינה ייוב השבנה, והיה בהלווא, וכיין שmotel על האדרן לרופעך לאיר איש ונשענבו נסמי, אכ"י מה שפערעה שפטתית אוית מות בעה דינה הוא והוא ובה כה. ובודאי ולא דמי למצלן קן הליטיסטים ששנינו בחגון בחורא אם מתיאש הבלתי הרי אלו של, ישאי התם יין דבר נושא העלים מהן וזה היל נעל"ד שני בפענה זומש, והעדי להעדי המתה זומש כתות בו יותר מהן פעים, והאריך בהה. ותמהתי שהרי מצינו בסימן ק"א סעיף יג דבגאל אס את בני חווין אינו טורף ממשעדי מפני הבאים ניכת רועע לפול ווסף שגביה גובן, והי ואילמא ברואו לא שנו אלא גוי אבל ליטיסטים ישראלי מעכבים את הדעתן של המלה שיש ק"א ק"ז בשביב בראש� זאת נימא שלא להפקיע מן יהודת שחלו מעוניינים ואילאי קבלו הפערן, ולמה אמר לא יונן לירוקים כלום מלחמת שטיאש, און ואילא תומה. ותו, דלאפ"ז מי שיש לו חוב אצל אחד והענין, ה"ג נימא דהוה יאש כיון ראיין וואי פרעוע כתה. וכי תמא דגילן גרע טפי, הא יי' ע"א] בתוס' ד"ה מא נפקא מינון, רשפיד מעיד לו ולוי חישין שם יתעש. ותו, דאיילו באיש גמור איטה ספין רונט[סעיף ז] דראוי להחויר ככח דנא מלכואה, ק"ז בוה, וג"ע לנען מעשה להפסיד היחידים. נ"ה. נלע"ז דלק"מ, דהה דסימן ק"א שאני דמיין קראקע דאן קראקע גנילו ולא שיק בה יושב כלל. ואורבה מהה עלייה זר"ל, ואפריך להי מורה"ק יקישך ליה תלמוד ערך פרק היגול בתרוא נבי' קיד"ע נטלו לטין את כסותו ונתנו לו כסות אחרות היי אלו של פפני השבעלים מהתאשים, וכן במצלי מן הליטיסין וכור, אלא דמקול בגמ' בין ליטיסטים שרואו לנוין סמא, אבל בדשמעין דאייש כו"ע מודו דהוה יושב אפלוי ובכן דפליין עליה זר"ש בחתם גול', וזה ברורו ש בם. ובחיי אדא לה הקשיא השניה, דהה גם בקרקע איריך, אבל בפה וטלית והci דמכרה ה"ג דהוי יושב, והחם גופה מוכחה דיש חילוק בין קראקע למיטלין. ס"מ מה שהקשב מסמך גו"ט, לא דינא מא קשאי, דשם גור המושל להחויר וכן המושל גופיה הוה הגולן. אבל לדורי קשאי לי בעירק דינו של מההור"ק קושא עצמה, וזה דילעדי דרביה לא מהני יושב כל וכוספות לשון ריבוי במלין דמיון מודו"ק, ואך דקאמר אין זה יושב לבבי וכו', מלת "ה" לא דוקא, ואך ממותר"ק בנה עליה דיק, איזו גופה רפיא בידה מכברא שם במשובה. *ומאי אמר עלה מין קיז' מובודה ואיך קיז' פרא לא לענין, ואברה גופה הא אמרין פרק אל נציאר נס' י"ז נטלו לתני יאש ע"ט להחויר ואחרו יאש נתבען נגלה רשות מושב השם תשבים, שם אף דבירורא את ליריה לאח"כ ווואש מה, א"ה מורה להחויר, שהרי מכות שבשה להלה עליו מעשה שנטה עד שיישבנה, וכן בפרייה בע"ח שהרי מצוח עשה כמו סוכה ולולב, להה עליו משתע הלואה עד שעת פטנון, וזה פשט ברכלי הלואה ואך שניאש התגול לא פטנט הגולן עד שישיב. ואך לרי' ס"ז עיב' טווי' מוד' אמד עול'ה שחכיא הטור סימן שנג' [סעיף ח] שס' [סעיף ג] שס' [סעיף ב] דאי' להחויר כלום, חיוו לתוכה מגולן, אל גולן נזיהר ליכא למד', בחרוא אמרין פרק חזקת הבתים ד"מ ז"ע נהי דמייש מגופה מודמי מייאש, ע"ש ברשביים נ"ה מודן, וכן מכח חותם פרק אל מזכאות שם דף צ"ז ר"ה מונה בעילמא, דאך אויר איש צרך לשבע שמתה והשיב את הגיילו, ואיך לא מביעא בנידון מורה"ק ובגולה תפוס כי, אף דרש"י נבכיהם ש ריה עוכן כתוב דלא שיר גויל אל בא נטילו, הא כבבו והווע שפן אף מצוח עשה דושב תשכחים נני תוקן בחוריה, ואך בנטלה ע"מ להחוירה מוכחה בגמ' דילעדי ואך נשניאש

חתוי תשובה

יבור היוזק כמה היה, ואם לא יאמינו לו צריך לשבע ויפטר אותו הסולם מרענן הום של, וגם הוא איש שאינו מודע ונמא שהוא נטול. אפיה ישבע וועל, סימן צ"א סעיף ג' בוגר, וגם קהלה קווין לקופת הקחל עישרו הפס ס"ת כה"כ וכדומה, וכל ההוצאות שעלו ע"ז יקחו כלו, והmortor אח"כ יחולו שווה בשווה. וחומר מה אם למי

שולחן ערוך השלם <מהדורות פריעדמאן> - כד ח"מ ו (קלג - כփח) קארו, יוסף בן אפרים מס' 222 הודפס ע"י תכנת אורץ החכמה

ליתר עין

קיצור
סק"

קיצור
סק"

Further Iyun: Chacham Tzvi strongly disagrees with the Maharik, and proves that yeiush would not cancel a debt at all.

יתר עין: הגהת ט"ז ח"מ סימן קסג סעיף ג' [לבעל החכם צבי]
החכם צבי והאריך להלך על המהורי"ק וסביר דיאוש לא מהני כלכל וכלל בחוב.

חישן משפט קפג הלכות שותפים בקשר

מאות עינים

הַקָּטָל הוּא כְּוֹמִים מֵ
אַלְפָם מֶלֶךְ נְחוֹתָן שָׁבֵי
לוֹ מִנְקִיכָּתָה. מִמְּעִי זִים
יְהִי קָרְבָּן וְרוּחָן לִפְנֵי וּמִן
לְבָשָׂר מִנְכִין לוֹ חַס יְמֻלָּךְ
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְּכָה עַל
לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי קָרְבָּן לְגַע (ב' ב').

א) אם ראיון לירicut נזון מהם. בסוגה, הכל ה' ס' קיד' צער
במסגרת פול羞 לו שאל ומיחסן ציד' עד עת קויל' למוציאו, וכן מי שיטול
הכליה מגו ממין ע"י מפעוט וערוותם, ח' ג' נמת מוש' כלות, י' ג'
טמורותם קדען כ"י טמ' ב'. ס' וכמג מסלאי' ס' קיד' ז' לאטמות
למיינס על חד' כמה טולד גלייסס
טע' פ' שכבר נטפלין מן סטטומת
ע' א', הכל גמלדי דר' ור' ג' ע' ג'
עטמען דלון צי' שער נמיינס על חד'
טמא טחה נ' לא מון אונגען דבל',
נכ' ג' ד' ס'. ווין דסקל ס' ס
וועומוקים מא' ג' געל' סימן י', סדר
ס' סקל, לדקיפיקו דליך סדרן עס
כממווק כמ' ג' געל' סימן י' בגאנס
ציניגס ומוקרות (ה' קיד' צערן ס' ס
ט' קיד' צערן גאנס גאנס). עיין

2007

או אין זריכין ליתן מרביתה זו. עיין גם במאמר המלצות'ס (הו'מ' סי' (כל'ז') *מל'ו' קש'ב). ומיון נעל סימן קיד' כממע' סק' (ד'ז) [לע']: רקם זה נזק

בכתבי עלי
המיליס: וכן
שכירות בו'.
ודברי הסמן

יחב

באר הנולות

הכל נס יכ' קידו טער פלייען וו זאך וממיין זיווע עד עט זיין
לעטנצען, ווין מי ייכילן לאָזְהַר מִשְׁעָמֵנָס ע"י מאכינען ווינעריסן, ה"ז
לעטמאט מוש ליטס. מירומת דאנען כי' סמ"ז וע"ז. סטערען עטערען זאָס ד"ג.
ו. וויבט מאַזְיַען כי' ק"כ' דזאַטמְלַיְתָן מִלְמִינָס עַל מַהֲמָתָן קוֹדֶה לפִיאַס
הט"פ סאנֶר נטְמָלָן מִן זָכָרְמָוּחָן, ווּמְלִינָס גַּלְגַּל חָסָס ווּצְבָועָה, ווְקָנָ
סְּקָקָק מַלְכִּי מַוְלָן ווּקְיָעָל מַיְוָן מַסְלָר' דְּלָס ווּסְגִּיל לְהִיא מַחְסָס. קְנִינוּ

בניאור הנר"א

מ"ש פ"ל"ה ס' טש [פ"א סי' א'], רק קנסון כמי' עס' ג' [א]

ברא חיטוב
ט. מריבית. עין נחצוגת מארסידס "חרום" כי (רל") (חל") ועין נעלם כימן
ה"ג פטיש נ"ז מ"ב סכמ"ע אט. צ"ל סכמ"א

ה. א"צ ליתן מריבית כו). עיין בחשובה חכמתנו וו"ל, אוזות החובות לא ישנו אלא

דניאל מרביבה

מן קסג טיעך ב' בהגהה. והוא כוכבים מן ההפקה. נטע'ג, וענין פזנאות מלך קרי פ' קמ"ה: שם בהגהה (ונענין אותו היה) בתיאר סי' (ש"ג) [שם:] ומורהיו סי' קליג'ג, גטע'ג, וענין לפטיש פ' קמ"ל:

שלחר עורך השלים **ממחדרותת פריעדמאו** - כד חוי'ם ו (קלג - קפח) קארו, יוסף בן אפרים عمود מס 222הוופט ע"י **תכנת אוצר החכמה**

קצות החושן	קצות החושן
(א) שנתיישח' וחובב. עין מה שכתבנו נושא' כספין קם' ג' (ק'א) מדריך זמאות.	(ב) החטרר נל' פקדון. וכמעט, כן לפקדון פדרו' דיני מעיליה, כן נגיד ונמי, לויי פקדון כמו פאלו.
(ג) צבאים טהרים לטריין לאטמן לון קרב, ומלך הולן לאטמן, חומס עדרה לטריין צדקה מיח' לי יוס' מלומת צכה, וככד מנמק נס סמען ונמכתה, נרכח דאטמן חי' נחוכון סה' אלר במהלך, כי אין ממעקה סכמה למיל'ינו'רין. וליחס פדרו' סה' גולן	

מכתב (ללא) [הנמוקי יוסף נפלך

<p>א סדר גביהת החוב בר הוא כה شاملות מוציאי שטר חובי מקוימים אמורים לולה שלם אפילו שהה כמה שנים ולא תעבו אין אמורים מהל לו בזון שווה כל כך שנים ולא תעבו אז אפילו שם ענו (א)שנתיאש (פירוש), תרגום ונואש ממי</p>	<p>ב' צדקה נטמא שמה נטמא ונוי סוף ע"כ ע"ל, דיו כדי מלה נטמא נטמא, ע"כ רומיים נטמי נזריס שם מ' ע"א רומיים נטמי נזריס שם מ' ע"א</p>
<p>כ אמרם ר' יוסי ר' יוסי ר' יוסי ר' יוסי ר' יוסי דיין מפקון מלומ, חילין לדמים בניעים ומיין מושע טפל, דוחלי נשי ונן צומחין לאלה.</p>	<p>סוד גביהת החוב והමבקש זמן לפסול שטר ואם לא ליך לדוד מתרומות צדקה מילוי וכו', כי מי נטמת מלה קהי נון מטמתה לעטיקע, ע"ג.</p>

שאולוב, יונוח מני שאל, וזה כמו שליבר הומה על דבר מה ואחריך נח ואינו הושע עיר בדבר ההיא יאמר עליי לשון איוש מההוב לגמרי ואמר כי להסרון כיס איננו יאורש (ויהי פלו ליה קמלוא סכתב כל נכביו נצביו ולטם כתוב מלולא לך קליקע כל שוקן וצמאק טפלו כי גל קמליען דלמאנ). ואפאיין אין טר חבורו יוצאת מתחת ידו אם החביב מודה.

ב צריך לעשות הדין דרישת וחקירה בשטרות ישנים שמוציאים אותו למה לא תבעו עד עתה אם יראה לו צד רמאות כדי להוכיחו הדין לאmittio.

ג אין יורדין לנכסי עד שיוודיעתו תחולה אם הוא (במקרה קרוב ואם טעה הדין והוריד לנכסי קדום) שיודיעו ממלכים אותן.

ד **טعن** הולה ואמר שטר זה שהתקיים בפניהם מזמן אי-आיה אביה אריה ואבטלנו עדדים מזמנים פלוני והם פלוני פלוניים אם נראה לדין שיש ממש בדבריו⁽³⁾ (קובעים לו זמן להbias עידיו ואמם גראה להם שאינו בא אלא בעילותות ברורים ובטענות של דופי אומרים לו שלם ואחר כך אם יש לו אריה יחוור ואם היה המלהה אלם (פירוש תקף הרגום חזק ומוצרו תקיטו ואליהם) ושמא אין יכול להוציאו מידו מנחיחן ע"י שליש. (ווען סקטט מונען לו ענן סקלטס יוס).

ה קבעו לו ומן להביע ראייה ולכט השטר והציגו החזן ולא בא מעתנים לו שני וחומייש ושני לא בא כותבין עלייו ומשתמשין אותו והוא בינויו (2) תשיעים יום (7) שלמו תשעים יום ולא בא בית דין כותבין לו אדריכתא (פירוש שטר שכותבן הכהן מלחה ומדריכן אותו שיפרע מהבו על נכסיו הלווה על כסיו ומתריהם לו נידויו ואין כותבין אדריכתא גנד ששולחים ומודיעים לו יהוא שהיא קרוב לבית דין יום אחד יוציא מי שאומר שני ימים ואם היה רוחק יתר על זה אין צרכיים להודיעו.

במה דברים אמרוים כשהשיה כל השעים יומם נשמט ואומר עתה אביה ראייה ואבטל השטר אבל אם אמר אני בא בלבית דין מיד כתובים אדריכתא בין על הקרקעות בין על המטלטלים וכן אם (ב)השטר (ב')על פקדון אין ממתין לו השעים יום אלא כתובים אדריכתא (א)על נכסינו מיד.

ו' זה שאמרנו שams לא בא בסוף התשעים כתובים אדריכת על הקרקעות אבל על המטלהים אפילו אחר התשעים יומם ליל ומן שהוא או ראייה אכטול השטר אין מוריין המלה למטלהים שמא יאלל אותו ויביא זה ראייה ימצע [המטלה] מה יטול אפילו היה למלחה קרע שם תכשיך (פישר רשי' י"ג דלא כתבין אדריכת אמטלהי מדמייה) או תשדרך (פישר תשדרך עניון שפון שהוא ברוח הנכון בשבלים). י"ג דלא כתבין אדריכת אמטלהי

7 אם המלוה אלם ולא יוכל להלום להוציא החקוקות מידו אחר שיפטל שטו מאהרים האדריכת עד שיזידיע יהבין לחו ביד שליש וייהבין זמן הרואי לב"ד מי מרע לשטרא בגו הווה זימנא איתרעד ואיליא יהבין להו ביד מלוה.

נתיבות המשפט

משפט הכהנים - חידושים

טומין צח (ה) במקומות קרוב. הינו ל' יום, עין סימן ק' בדור מאוחר בסימן ק' [סעיף א'] וכן נותרנו רק זמן ל' יום. [סעיף א', סמ"ע סק"ה].

(3) קוביעים לו זמן. כפי ראות עני בית דין אם העדים (7) שמדובר צי יומם. דעת הסמ"ע [שם], לאחר לר' יום שנון הנדרי ולאחו ט' יומם מהרימין. [אוית אורות סק"א, ועי'יש].

הזהריא מידי נונחן לולה ומן צ' יומ. ועיין חוממים [ס"ב] סמסמ"ע [סק"ח], דאם המלה אלם וכשיגבה לא יהיה אפשר **(ט)** נל' פקדון. כיון לדחדרא בעיני, אבל כשאומר שפ羞 בו נתניין ומן קשאר חרב. זאת אורות סק"י).

טטענות סופר הילא, והעיקר דוחמן הוא כמי ראת עין בית דין. (ט) עלי נסכו מוד. והינו לאחזר ל' יומ. (סמ"ע סקטן).
[וועיגער אונדער קאנטן]. (ט) יב' הוורש. לאו דזאך, רק כמי צמן הנאה בבית דין, ואם

שלחו ערד השלים **(מחודשת פריעדמאו)** - ביג' ח'ו'מ'ה (א-ז' - קלב) קארו. יוספ' גן אפרים עמוד מס' 382 הגדפס ע"י תבנית אונר החכמתה

A debt that was left outstanding for many years is not assumed to be forgiven, and the borrower must repay it. Moreover, even if the lender said clearly that he gives up hope of ever receiving his money, we still do not presume this to be a form of mechila.

שולחן ערוך ח"ג סימן צח סעיף א'
המחבר פסק שוחב אינו נמהול מן הסתם אפילו לאחר כמה שנים, ואפ"ל אמר בהדי"א שמתהיאש
לא אמרינו שמהול

סימן קסם (א) וגוניאישו מן החוב. מינאייל"ק צורך ב' סטלה לכין לדכני מילוטו מן מהות סטי טול כומה מפתקה, וחוץ לרילין לטלא חלק לנוון סטי נצירויות דעומן לטלה. וע"ז סדי חממות קל ומומל פילימ טום, נרכשה דלעת מומנטס טם. ואותה, לטפלן כל מומלן דע (כ"ע) [כ"ע] חומר לדע רימה מלע צפפה ווי,

נתיבות המשפט

משפט האורים - ביאורים

(ג) בוגריו קתפניהם. יי' שלשלש מנות לנין בתו כשייגמר
הישירון יינתן לחותן, צדוק לח מהן. סמ"ע "סק"ם".
(ה) העריכו אוטו. התעם, לדילין או מרן אין יכולן לעמדור
על הערכותן. סמ"ע "סק"ם".

(ט) והתחיה ל"ז נבנתה. והוא הקם שהחיהו כבר בגבות, אבל
שר בכוונתו שנובן במסך השנה א"צ ליתון רק כי מה
שהוא בשעת נבייה, ואפיו במנינו דועשין עדרה בחילה נשנה
על כל השנה. סמ"ע "סק"ם".

לחדר חמי אפלול לאלה הוללו לרוחם

(ב) מני והשוו. זה קאי אלאללה, שכן כנורו שהערת עני בשעת שותם המה ובעשר שבעת התחולת גוביינא, לכן הולclin אחר זמן התחולת הגוביינא. וכזה אתי שפир לדען מיהו מי שב ואיך שכח הרמא", והינוי דאר שהולclin אחר זמן הגבייה, מ"מ אחר שב לאיר קודם זמן הגבייה א"ז ליתן. פ"ג ע' וככבר.

(בג) ונכיניאש גו חנוכ. והט"ז וחתוכ אבי חולקים וס"ל שלא מהני יאוש בחוב.

משפט הרכובים - חידושים

(ג) בנותיו הקטנים. מי שהשליש מועת לנוון בתו כשיוגמר
השידוך יתמן להתרחק, רורך לחות מהן. סמ"ע [סק"ב].

(ד) העריבו אותי. הטעם, וככלון לומר אין אנו יכולין לעמוד
על הערכתן. סמ"ע [סק"ב].

(ט) והתחלו לגבוט. ודוקה המ שתחווילו כבר לבבות, אבל שאר גבוריו שנגכו במקש והעה א"צ לחון רק כי מה שהוא בשעת כביה, ואפלו בזמנינו דועשין הערכה בתחלת השעה על כל השנה. ס"כ (א"ס ערך), וה"ז י"ז ו-ד"ב שמות המס להודוangi אפללו לא התחלו לגבוט.

(ב) מני והמשיר. זה לא קאי אלעללה, שכן לנוו שיחיה עני בשעת שומת המס והעשיר את שפיר לשון מיהו מי שבא וכרי שכותב הומר"א, והוינו דאר שילטן.

THE WAR AND THE USE OF DIPLOMATIC COMMUNICATIONS

הגהות אמרי ברוך - ל��'ות החושן

עליהן נאזרת השלמה (הרבוגה בלבנטינו). זו חנות ג'אלון (ג'ם) בהר נזחט נסעה מ-1531.

[Further iyun: Ketzos Hachoshen writes at length to disprove the Chacham Tzvi and uphold the ruling of the Maharik, ruling conclusively that yeiush is effective to cancel a debt.]

Nesivos Hamishpat takes up the position of the Chacham Tzvi and other Achronim that yeiush will not cancel a debt, with the exception of the Maharik's case that involved a debtor who was able to unilaterally cancel a debt using Dina D'malchua. *Clearly, the question of whether yeiush will cancel a debt is the subject of intense debate.*

נথיות המשפט סימן כסג סק"א
ליתר עין: **קצת החושן סק"א** עד "נדחו כל השגותיו"
[הקצת החושן הארוך לסתור את דברי החכם צב', ולקיים את דברי מהרי"ק דיאוש מהני
בחובו].
בנסיבות דחפה את דברי האחרונים שסביר שיושם מהני בחוב, ופסק שלא מהני בכלל, חוץ מהחיזור
של המהרי"ק שהולא hei שר שכוחו לבטל את החוב מדין דין דמלכותא. נמצוא שיש מחלוקת
גדולה בין האחרונים אם יושם מהני בחוב גראידא.

חובן משפט סימן קסג

קצתו החולן

הגהות אמרי ברוד - ל��ות החושן

הנ"ז מוסמך דמטי לדירה בחותניה גנטלה בהדרה. נ"ג, שון גולדטמן ואיליס שושני בראובינג דה ווילר וחיה מאטיניג סטולמן ק"ר מגן על האלטמן דהה סון מהלך גוילאי. וכן נראתה מכירה דוחה נקבה ביואוש מודא דסוק כל הגת. נ"ג, סאנ, דאס סון טין זון מושג ללן מעלה כבבון, לאן קן צבבשיות משמנת דין לריל' מל' מונטן, שי"ע

שלוחן ערוך השלים (מחזורת פריעדמאו) – כד ח' י"מ ו (קפלג – קפה) קארו. יוסר בו אפרים עמוד מס 257 מהודפס ג"י תכנת איזהר החכמה

דְּבָרֶר קִיד שׁ

בכטרא כמו סחוב הראמעס זע' יפ' יב מאלאכיה עלה נויל
וועיל הון נספיעס ען טויטיס הילע האס אין קוינט גראט אונטן
וירטמן קיטיס הין נספערן מזס טטר צובק פיטלן ציטס נויל
כל קהילעס בענגלס דע' נספער נו חתולס כלב טרעד נוילן
דאינטנעם טערן יט לאס רוחיא סאכבר' און סטער ואילנד
אלן כהנטגונט טורטה על דרבינו וויל הו' סרכט אל' הו' ער טהס
האלענץ עילו וועל' וויטס צויזען זי' צאלען וויס כו' קתב נויל
טוטויס לאילען הילפער ען פודר האפיג'ן עיל' זילע האי זאמ'
ווערין וויל' ווירין זי' קיטירין זי' ביטרין זי' סט' זי' זאמ'
האלענץ דאסני דרבונו' ווילטן סטרא סיט' זויל אונטן הון
טומענעל' נגבות כו' מיהוים קיטיס זי' זי' זי' זאמ'
חרת טער זאנס רוחא מרבונען דרבונו' זי' זאמ'
דמת טער זאנס רוחא מרבונען דרבון' פהילן ען סקאנז'ן
ונבונס בעתק זיך זיך עכל זיך זיך דיבוקה זיך דיבוקה זיך דיבוקה
דרט' דהפהיל' מות טער זיך זיך גויס מסט' זוועטל' מיקיס ציטיפין
טעה' קיטיס' זוועטל' פוועט טער זוועטל' מיקיס ציטיפין
דרט' דהפהיל' זאנס רוחא מרבונען דרבון' פהילן זיך דיבוקה זיך דיבוקה
טער זיך
טער זיך
דרט' דהפהיל' זאנס רוחא מרבונען דרבון' פהילן זיך דיבוקה זיך דיבוקה
זימוריין מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה'
קרטנס' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה'
טער זיך
טער זיך
דרט' דהפהיל' זאנס רוחא מרבונען דרבון' פהילן זיך דיבוקה זיך דיבוקה
זימוריין מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה'
טער זיך
טער זיך
דרט' דהפהיל' זאנס רוחא מרבונען דרבון' פהילן זיך דיבוקה זיך דיבוקה
זימוריין מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה'
טער זיך
טער זיך
דרט' דהפהיל' זאנס רוחא מרבונען דרבון' פהילן זיך דיבוקה זיך דיבוקה
זימוריין מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה'
טער זיך
טער זיך
דרט' דהפהיל' זאנס רוחא מרבונען דרבון' פהילן זיך דיבוקה זיך דיבוקה
זימוריין מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה'
טער זיך
טער זיך
דרט' דהפהיל' זאנס רוחא מרבונען דרבון' פהילן זיך דיבוקה זיך דיבוקה
זימוריין מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה'
טער זיך
טער זיך
דרט' דהפהיל' זאנס רוחא מרבונען דרבון' פהילן זיך דיבוקה זיך דיבוקה
זימוריין מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה'
טער זיך
טער זיך
דרט' דהפהיל' זאנס רוחא מרבונען דרבון' פהילן זיך דיבוקה זיך דיבוקה
זימוריין מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה'
טער זיך
טער זיך זיך זיך זיך זיך זיך זיך זיך
דרט' דהפהיל' זאנס רוחא מרבונען דרבון' פהילן זיך דיבוקה זיך דיבוקה
זימוריין מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה'
טער זיך זיך זיך זיך זיך זיך זיך זיך
טער זיך זיך זיך זיך זיך
דרט' דהפהיל' זאנס רוחא מרבונען דרבון' פהילן זיך דיבוקה זיך דיבוקה
זימוריין מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה' זוועטל' מפקה'
טער זיך זיך זיך
טער זיך
דרט' דהפהיל'

דיבור ראשון פ' קמא דגטין

ה' יט עלו מערין יתקין
בוחמיין כרך נפער פג'י
כונק הטעומת ווין רקיין מה
סכך קרכן קגרול
טאנט איז לא זלאה בכונקס וכוכס
פפאנט ובלמי מוביסיט האלי חולי כי קוגר רעקי גורס
לענרטהיין לכתופ טעלער בענכת החוסטן זויל סנטהלה
דרויאס בהולודער מה שזאומטס לאס דמסכל מפע
דטלן בפנו כען לא טענין טהרגט מזיף וויס כי
בענערת נמי לא טענין טענין צויר לאפרע פלאי באס
טאנט זים ומלח-חוותס אין לא סנקט חי לא כל בריס
לענץ חלקי ואחריו דראטן נבי גט לא טענין טענין צויר
פלט בענין דראטן עננאל חלקי לא בכון קהיר כך קהיר
טאנט לא הוהיך וכו' וכונקס לויין דראטן דלאן
בריך לחת טעס רטעמול דראטן טענין טענין מזוח גבוי
טאנט עיגונט האיל דמעס לא טענין טענין צויר קרי
ג' 6 28 I בראן

כ ב ה י ט 20 כוֹן

שאלות קין

קין שאלת

השובה

שערית מבראשיד – באלמלה בן ארבעה הרכבות (מהרץ' ד') עמדו מס' 525 מונטז'ס ע"ג תבנית אונר הקמתה

Maharshach [as well as several other Sephardi Gedolim], assume that an accepted business custom for creditors to enter a compromise agreement with a defaulting borrower can be forced upon recalcitrant creditors.

שורת מהרש"ר חולק ב' סיימון קיג
דעתה מהרש"ר (ובן נקטו אחריו ככמה מגדולי הספרדים) שכשיש מנהג הסוחרים שבעל' חוב
מתהפשרים עם הלהה בשאנן ייזו מושגה לפרוע את חובותיהם, כופין את מי שאינו רוצה להתפשר
שייסכימים שם ווב הבשל' ווב להתפסה

להל' גביהית מלוחה פוי קא קד

בגס נמוקונ פאייר, ומלה בגס טהון קלהן פטישו געדי קהי
ספערוואָל זעדראָל קוה וויהר גרי נס כוֹת רוּיגַן לאָ קחוּ
מעזווּוּוּן אַזְנוּזָה גַּלְעֵן מִנְעֵם כְּרִוּת דְּמֶשְׁעָן כָּה חַזְׂין
בְּלָהָה דְּמַחְיָה לְבָרוּךְ לְבָרוּךְ לְמַהְמָה נָמָה נְגַזְּתָה
דְּמַנְיָצָה גְּרִוּתָה שְׁנָה מְבָבָה הַפְּסָלָה וּמְעָשָׂה מַוְיָּסָה סָס
בְּקָטוּן אַגְּנוּ זְכָרוּ רְבָבָה כְּנַתָּה הַגְּדוּלָה זְעַל צָהָ
וּבְרִיאָה יְעֻלָּה
וּבְרִיאָה קָלוּ נְלִפְטוּן פְּתַחְטוּן חַמְּתִין חַמְּתִין סִי פִּוּ
וּאֲרָחִיאָה סְהִינָּה מְלָנְרִיָּה בְּגִבְּרִיָּה לְיִמְמָר מִזְׂרִיךְ
כְּבִ מִן אַגְּנָרִיךְ נְסָמָה כְּרָבָן בְּכַכְּבִּירָה חַוִּיט
כָּאַזְנָחָרִיךְ סָלָמָה שְׁחוּזָה גְּדוּסָה וְלְבוּזָה
וּמְעוֹלָה יְדוֹן קְלָסָס נְכוּלָה וְצָלָעָה צָלָעָה צָלָעָה
טְפִרְעָה לְנוֹזָה וְלְגָגָה לְיָדָה דְּסָטָה לְדָמָה דְּלָמָה וְלָלָה
בְּזַי נְלָמָה נְלָמָה סְפָרָה גַּלְעָוָהָים, הַס דְּגָרָה הַיְמָמָה
נְעִיָּה לְתָמָה לְתָמָה יְכוֹנוּ נְיַרְבָּה קָרְבָּלָה תְּחִילָה
עַסְפָּה תְּמָבָּה צְנָהָרָה דְּקָרְבָּה כְּכָבָּה נְקָרָה מִילָּה
לְמִלְרָה גָּדוֹלָה לְלָבָלָה וְלְבָרָה לְמִלְרָה נְקָרָה וְלָגָן נְגִינָה
וְלָגָן כְּבָרָה גַּדְעָן כְּבָרָה גַּדְעָן כְּבָרָה גַּדְעָן
בְּשַׁעַרְבָּה כְּבָרָה גַּדְעָן כְּבָרָה גַּדְעָן כְּבָרָה גַּדְעָן
בְּלָהָה לְבָרָה גַּדְעָן כְּבָרָה גַּדְעָן כְּבָרָה גַּדְעָן

סימן ס

קידוש כה

כתב כת"ר, נ' בט"ק ל' סק"ה לוחות ידו"ס י"ט
געני חוגו' מחריש קוץ מגנבן זהה כפער
לטמ מון יכ"ז ון בכ"ג היכריע מהק"ר קוינט' ג'ז"ט
רכמי' ג'ז"ט הפלגעה ג'ז"י ע"מ וקצת דלעת' ג'ז"ט
כלקונגו' למ"ל נ' צ' טפנינו יונטו נ' כוונ' צדרכ'
ע'ז'ס כר'ג'ז"ט נ' ג' רוחך קוח' בשתה הג'ז' לחין נ' ג'ל'
נ'וח'ת ג'ז'ן פסיל' דוחות' נ'ב'ו' למינ' ג'ל' י'ז'ס
עין גת'ן מקר' מונגעדי' ו'ל' מיט' מ'ג' גדר'ז'ה

לעומת עוגלי מיו טמך ונזכר חייו בלנ"ח הכרבם וכונת ורוצח טער כל ח'ק מריום בחמייניסק

חקר לבי חח"מ פ"ג פרט פט

קינוי נגמורי כמ"א. הרכ"ט ותבחר רוחב גוניות וחוי נס
בצ"ס הleinן כן ק"כ גם נס צפ"ס חון נו חסמכה
ו, ק"ל נדרנן ק"מ עלי"ם מני המלה למתבניהם מני' זוזי

וְאֹלָם רְחִיחַי לְהַרְגֵּן כִּيم חֲנָרֶס דְּרַנְיַמ

ההניכנות מוסטן והעלה דנס קרטרן "ה" ו"ג" ס' 3^ב
דונח"ס יוכל לבדו לפחות נקרען חסר ווין יהודית
קרען "ה" כי סך דוח'ל ננ"ד לח' מז' נטקי נקרען
המ' ור'ינו מלמסין ה"ס בדוח'ל נ' ח'ם סמכהון
ונני מוייה... ומ'ט קרטרן "ה" ס' 3^ב מיל' מוכחה ט' ט'
הו' ו' נ' ח'ץ ח'ן פ'ט'ס "ה' ח'ין" יוכל הלהם לפחות
בקראינע"ס וככל קאנדר יוכל דברי קראן' מנג'ין
בקראינע"ס בבל' קאנדר צעט ט' ט' בבל'ין

כ' חס נזח רוחני טהורי דעת כל רעם נפץ בגדנרוו
אנו תקנונן לא "ממות" בגמazon, ברשותם של מ"ג צי' ג"ס

סימן סדר

למה ו'ל בע"ע ס"ק י"ח מ"ה יגנ"ה ישר:

כע'ג רחמי נחכיגין הג' צוח
טאנן טוינידן הרטמ'יס' קומור גוּן, קומון'ה גפסד
הנטל גוּן מוייז נוֹזק נוֹזק מוייז רטעל פועלן גנוֹס ווְלָז
פַּעֲלָה אֶלְעָלָה ומַלְאָן עַלְיָה נוֹזָר כוּעָ"ס
עַלְיָה נוֹזָר טַרְנוֹתָס דָּרִי חַמּוֹקִיס טַמְדֵי צַבְעָן מַלְאָן
חוּן לְקָרֵי טַרְנוֹתָס מַעֲמָדָל נְטוּס אַלְדֵס דְּרָטָן נוֹעַ"ס
וְלִי חַמְלָרָוּ מִמְּכָר צַמְיָה נְהַקְּלִי' לְטַרְוָל הַגְּנָזָם
גַּמּוֹתָס וְסַכְיָעָה קוּוּס' וְלִי' סַכְיָעָה קוּוּס' וְלִי' הַגְּנָזָם
טַבְנָהָן קָרְבָּה זְבוּרָה הַרְבָּה גַּוְזָן טַבְנָהָן זְבוּרָה
פְּטוּזָן לְקָרֵי דְּרָטָן נְגַבָּה הַרְבָּה גַּוְזָן דְּרָטָן
מַחְנָה גַּרְבָּה לְמַכְרָה דְּגַיִן גַּן דְּרִיךְ קָרְרָה וְלִי
לְמַרְוָן גַּגְעָמ' דְּעַמְּיָה לְוַדְעָה גַּמְלָכָת קָוָלָס גַּגְעָמ' דְּרִיכָּזָב
וְלִילָּעָג' עַלְיָה יְהֹוּדָרְוִיךְ קָרְרָה הַכּוֹן הוּא כְּפָנָגָן זְלוּקָה
זְיוֹחָד הַזָּוּזָל עַלְיָה מִיאַדְרָא זְכוּרָה וְכְבָדָרָה תַּחַת הַהָּטָבָרָה
חַג מִצְּמָנָה עַמְּקָמָה עַמְּקָמָה זְמָרָה גַּנוֹס וְלִשְׁעָרָה
שְׁחִינָה לְפָקִילָה לְפָרָעָה חָנוּן זְמָרָה קָלָס גַּגְעָמ' סְפִינָה

וְאַתָּה

וְאַעֲשֶׂה

חקרינו לב - חוויתם א' חזו. רפאל יוסף בו חי'ם עמוד מס 137 הודה בסעיף מנגנון אוצר החכמה

In this case, the Chikrai Lev did not rule like the abovementioned Maharshach for several reasons, among them, that the compromise agreement intended to cancel part of the debt, unlike the Maharshach who discussed merely extending the terms of repayment. *It isn't clear if his objection is because there practically was no such custom to compromise on the actual repayment, or if he objects to the entire notion of a custom canceling a debt. Indeed, we find a dispute in the later Poskim (the Chikrai Lev's own progeny) over this very issue.*

הקררי לב ח'ומ' חלק א' סימון טה
הקררי לב ('ר' רפאל יוסף חזון) ממאן לפסוק במכה ר' וסיטו בנידון ודייה מכמה טעמיים, ובתוכם שהם לא דברו כי אם בפרש הרוחות זמן, אבל שימושו מחייב לבן, לדלהר רירוח יופרע. אבל לא בדור אם כוננתה היא רק שצאי המנהג אלא לעניין הרוחת זמן, אבל אין hei נמי דהיכא שיש מנהג לעניין מיליה, אכמתה מהע המנהג נטלה, והוא שלא שייך כלל למנהג לבן בעל חוב שימחול את חובנו לתבריר, ובאמת חבלו בה החזרי לב, וכמו שנזכר.

התקני סימן רצם לא

הנוגה פאטען זונראָן
ענומן דהינן תויויזט קאנטַּבָּן וְעַמְשַׁעַטָּן אַרְזָּמָּן
טאָסְטָן כְּנוֹן קְלָנָּעָן גְּרוֹגָן טְלָגָּן זֶן וְקָבָּעָן. זֶה
בְּכוֹחָן בְּאָסָּס וּמִזְגָּן וְעַמְשַׁעַטָּן גְּבוֹרָהָן. כֵּי נְפָרָע
עַל סְסָמָּה פְּתַצְּרִיךְ דָּמוֹ סְסָמָּה גְּמַלְיָהָן גְּמַלְיָהָן
תְּמִימָּן פְּאָטָּהָן זְבָּרָהָן.

ג כ"ב כפוכות נ"ז עזיל וויר פירא
עלן וו מלהנו זוליגין צוח מנכג גאניס
העריך זויר טעל יסיט מנגג פירטונגיז לנטק דלא סוב
לענץ חוי זוליגין צחר מנגג קומראזים צולט דכמוקט
טמיהן מנגג יסרכין לדע וחוי זוליגין צחר מנגג סגניות
רכמ"ט ברג צבי הורבס נח"ט ס"י יג ושות פוצע
עכ"ד וכדר ייטרנו דהה ליחט זענען דיטשיט אונגע
פערוט נארחול ג"כ נזע טנברנו ממנגע קאניס
פערומני ממען גזרוס ברטיס ווועס אונגע תעכ"ט נ"ז
מחה"ז, ברג צבי הורבס כדר ערל, ג"ע מ"ה וטביב
אליעס ווועז זוכי בעניזות שטלחן ע"ד נחמי נ"מ

נְמַלְלָה וְנִמְלָה גַּם הַזְּמִינָה
חוֹסִיף שֶׁעָדָר מֵאַתְּ שָׁקָעָה גַּעֲשָׂה
נְרוֹן וְנוֹלָן וְוָתָה כְּנָגָעָה וְמַפְרָסָה
בְּלָמְנָגָג פְּטָוָן אַתָּה כְּלָמְלִינְגָן זִינְרָה לְגַנְגָן
בְּגַנוּסָה כְּלָלָה גַּרְגָּרָה תְּלָבָה בְּגַוְיָה
בְּכָסָה בְּעַמְּנָחָה חַיָּה כְּגַרְגָּרָה כְּגַרְגָּרָה
בְּגַנְגָּלָטָה אַבְּנָתָה חַיָּה גַּלְגָּלָה רַסְגָּרָה וְעַסָּה
בְּגַנְגָּגָה כְּלָלָה מְלָאָה פְּלָנָה וְעַסָּה פְּרָוּסָה וְעַיְלָה
לְגַבְגָּה מְנֻעָלָה פְּגָרָה וְלָלָה פְּשָׁעָה תְּגַנְגָּגָה
קָרְבָּה מִילָּה לְיִמְנָסָה זָהָר פְּצָעָה כְּסָמְכוּדָה וְגַעַל
פְּטִיטָה כְּלָיְבָרָה וְעַטְוָרָה עַכְלָה נְרוֹן, וְונְכָרָה
כְּחַמְצִי דְּהַמְּמָתָה כְּנָהָרָה יְיִיכָּן שְׁמַנְגָּג פְּטָוָן כְּלָל
מְלִילָה וְתְלִינָה וְגַכְבָּה וְעַירָה דְּלָלָה טָהָרָה יְזָמְנִיתָה
בְּגַעַטְמִילָה יְלִילָה וְכְבוֹזָה פְּטָן קְכָלָה קְמָעָתָה כְּלָל
מְלִיכָה בְּגַעַטְמִילָה חַבְעָתָה חַרְבָּה נְלִיכָה טָסָה
שְׁמַנְגָּג כְּלָיְבָרָה נְעַטָּה מְרִיטִיסָה פְּנָן זְמִיחָתָה כְּלָל
גַּעַטְמִילָה חַבְעָתָה נְפָרָעָה גַּעַוָּה קְזָעָן טָבָ� נְקָרָעָתָה
דִּינוֹן גַּמְעָה נְיִתְחָזָקָה אַבְיָוָן פְּרָוָרָה וְגַזְעָן כְּבָבָל
כְּהַמְּן לְעַנְמָה יְאַבְיָוָן פְּלָנָה בְּרָעָה וְזָהָר
בְּגַעַטְמִילָה וְגַעַטְמִילָה דִּין מְהֻגְבָּה מְיֻמָּנוֹ, וְכָרָה כְּנָגָעָה
מְתָ"ה כְּבָתָה לְעַנְמָה לְעַנְמָה סְמִיחָה יְהָדָה זָהָר לְפָנָן קְבָלָתָה
בְּהַשְׁעָה וְגַם בְּגַעַטְמִילָה כְּיָהָרָה לְחַזְקָה פְּלָנָה

הו

חקקי לב - ב ב פלאגי. חייהם בו יעקב אמוד מס **מהודפס ע"י** תכנית אוור החכמה

The Chikekai Lev, who was a grandson of the Chikrai Lev, rules that a custom does not have the ability to force a debtor to cancel the debt, because this is akin to theft.

ש"ת חקיקי לב "חו"מ סיון לא
דעת החקיקי לב (הגר"ץ פלאג, נכד החקורי לבר) דלא מהני מנהג להפקיע חוב, דהוי כמתנה
על הנול אל מהני והוא ירמיול זיין תורבה ושיריבת על דרכיו מורה

הסתורות וחיבת שאך אם גם פטר לא שייך יותר לזרם
וכן חיזבי שומין ורזייני שכנים ושלוחים ליכט בזוז
צדדים דינא, וכן בדיןיהם שבון איש לאשותו שנ"כ אין
ונגן מידי יכולת כל משוחה להטעג בנסיבות של
שייך זה למך ולא לתקנת בני המדיינט והו מונגה
הרמ"א ס"ס י"א לפרש והל דבר שבצעי ח'.

הוינו ששלוחו אם שכפ' על מטה ו' לא יאמר כן כי
זריזה בה קרי ויתגונת דמייס יש לו לחוש שמא יתרגונה
אם מזא שם קרי, וא לא חווישין לה לטעמו לקורבנות,
וזה נחש והוא שמא היה כה שיטש להר שטאות
קרי ביכ מהו תירוץ נבנה, אבל אין צוד להה כי חלקי
שם בין יני התורת שולכים במת אחור והורוב, למשחה
בניא לענינים שחושיין למעיות הוא אמרת

ולפיו הדריך שבעה המלכות לאם אחד ירד
נכחד וחון בכו לנתן עט שלו שקוין פשיטות וגל
(בענקרואט) והוא בעיה לרבות אגניות, שימנו ועד
של ג' אנסט חולק תמצאות ביןן וככל הנכדים כל
בעיה לפאר המשות שחייב לו ואוטר לשום בעיה
לחחותם בעצמו הוא מהדינות שוגע בכל אגשי המדינות
טמילא והי בוח לפסק הרם"א וד"מ וכ"ש בשאות
חברות מגוית גדולות (ארכטראיטיאן) שאפשר שנוגע זה
ל��ים יתודים. אין זה אז כן בדיני תגרות
לשראל כשיודען בז' שאות יש לו תרגת וחובות
איין להם להנחיות לשום בעיה לחות אל צרך להקל
לכל בעיה כדי סך המשות שחייב לו, אבל בדיני ישראל
בסתום אום שחייב לרבות בעיה תלוי במקודם ומאותר
בגביה רקעתו לכ"ע ובמטלטן אין מלוגהן בין
אתה והרונם עין בסמ"ע טוון קיד טקיא, אבל בחברות
מןויות (ארכטראיטיאן) כאלו שותפות שנותנות לחם
זהו במכירת מגוית (שעד) שוגר קניית החליט לא
שידי עני מקודם ומאותר, ואם גם לחובות המגיות
ה הללו בטור להוות פשטונה הוא בדין החותה כמו בסוף
אודם שחייב לרבות מליט, אבל שידי בוח עין דידי

בדרכם יתנו עוזה לחששת הרובאים הרין ופוקלו את העוזה

ויקשית כתיה על שומם הרם ביטם תא דטוקין
העוזה בערבע פסח לאירוא בספקחים דף ס"ב, נראא
ודררמב"ם ואבר שאינן מזזה ואם קשת לכתנים לילך
אומיאביב לא חין יושין ולובו השמיים תא גראטב"ם.

דנאי יידיזן

משה פינשטיין

三

**בעגין חקרה שפשתה את הרגל וקדם אחד
וגבהו שלא כפי דינא דמלכותה**

רשות אדר השני תשלה'ה
מציעך ידידי והח'ג מהורי דניאל לויו שליט'א
רב ואביך בציירן במדינת שווין.

הנה בעזם ריאן מלכוטה תא פלני רכובות
ואראשוניים חocab גם ברומ'א סימן שס'ט ספ'וו.
ושם נומ'א שם דארין בכל דבר ריאן מלכוטה
דיבר, ומזכיר וריהא בסוף פער'יא שם דלא אמרינו
דידם ריאן אלא דבר טרי בו גאנא למילך או זטא
לחקנת בני העציתין, עין בסכמ'ע סיק כי לאו כוונת
הרג'אי נטע'י ז' וכל דבר כבש הווא דוחוק ולא מיטגע
בן בידם (ופלא דאטמ'ע אדרונה מיכוח מהדים צ'יע').
אבל גראה דזאוי און לנטוביין דידם כל דבר היינו
זה שנתקבע מדיים בידינו קינויו ותחלמי הלאות
מאניגטים שאוואו השראה לאלמנט שחייה חלוקי זינט
בן אינגי לאינגי שטעה אסער לבא לעדי קנאה וחזרה
וambilוח ואיך שלא שיך זה לסאורה אלא בידינו שופט
המלך והמדינה מיט אליליו חזוש המלך נט לווח שלא
יזו שופטים אהרים דנין באפונן אחרו שבגי אלבר יבא
לערער על דיני המלטה, אבל בענינות שלא שיך וזה
בונו בירושת התבת פה הבן שאו זה ענו מידיין כל כד
הרבתה אינגי מוריישט ברגזות וכו' בגוינו בחרמה

ובצעם מוטבר שוגם מעצם ההין לא משחuddyot
הקרענות במדיניות שעשוין עניין מכירת קרקעות ורכ
כדיןיהם ממש שעבור תליי בסכימות דעת של מלאה
ונבדאי למא סכימות דעת כשערותם המידית לא
יסכימן לtot, ופוצט שאך במכירת קרקען ובתים לא
נקנו במדינונו וכדומה לא בסוף ולא בשטר כל זמן
שלא עשה לו כדי המיינגה דשות אדם לא סכט דעתו
אלא על דיני המדינה בוגר ופסות שבכירות חוץ
בשביל שיתיה לנו חזר צדיק חזק באשכירות המקומ
על ימי הפסח טיליכא בוהו קפיא דידיין המידינה איז
להשכיר אבל לא במכירת המקומות שתליי ה דוקא

ולכן למשך מה שבודר שראובן שחויבת לו החרבה ס"ב אלוי שגנתן לו והמנצחים (דערעטסטאטר) ליין אלף לפערון והבו חליי אם כבר ונשחט פשיטה הרובל והויא אסור לנכנתלים לשא ואליהם ולעשות דעתה עזמן מזד דני הצדנית ושלא כיין האידנית עשו מת שגנתן לראובן ליין אלוי עבר חבו מחמת שרואו להלטיב לו.

שׁוֹת אֲגָרוֹת מְשֵׁה חֹ"מ חָלַק ב' סִימָן סֶב
דָּעַת האגרות משה שיש לפשיטת רגל של זל
דיןא. אלְאָה שָׁהוּא מִירִי בענין סדר חוליקת נכָר
יהיה שׁוב חיוֹב לפורעם אַפְּלִילוּ אֵם יִשְׁגַּע דָבָר

Rav Moshe ruled that modern bankruptcy laws should be applied even when the parties involved are Jewish, under the doctrine of Dina D'malchusa Dina. Note however that his teshuva is specifically regarding the distribution of assets amongst the creditors. He does not discuss whether the debtor himself is relieved of his obligations entirely should he get money later.

צמחי כגדוניים, דבשינר מל כגולן כמושג על עצה
סדרונות, דלֶם ועט מוקמו, — כנס כי כן חמה ע"ז
בספר לדבי נולדים (כלל כ' חותה ח'), — ונס לח' גדיי
כחותי" (ס"י ס"ה) כסוגם מוכ בכנגו' ב' ספ, כובזנו' ג' ס'
עד"ג ספ, ועי' זט' מס' מס'ויות (ס"י פ"ה), ומפ"ג ע"ז
צמחי תמיין יוסר (פ"ה ס"י י"ז).

שם (ס"י ס"ח), והוונן קדרקע גאנט לומזון, וכטצע קראקע
אָז ייכַר ממה לְמִתְחָנֶן, יְהִלְלֵוּ נְגִי, וְהַמְּ וְכֵר,
טְבִיכָּ, כֹּל כְּמַלְעָן כָּלְנוּ קִימָן, הַגְּזֵן מַס מַתְּ לוּ זְמִינִי
לְמִתְחָנֶן גַּוְיִן, גַּוְיִן.

וְהַגָּהָה בְּגֹיֵגֶת סִסְכָּנָה, וְכֹ"בָּחָס לוֹרְהִי לְוִירְטוֹן וְכֹי
דְּרוֹמָה חֲזִין לְבָהָרְפָּקָס וְכֹי טְוִיְּגָעָס, מְלָא כְּבָנָמוֹי
דְּלָכָ"ז שְׂעִיר זְמָנָמוֹת צְלָמָה, ע"ז (קְדֻשָּׁה ע"ז וְדָקְלָע"ז)
וְצְדָקָע"ז (חו"ת ס"ר רְמָמָה) וְצְדָקָר סְפָּעָלָה גְּבוּרָיוֹת הַלְּמָדָר

וְנִסְתַּבֵּח כִּי כָל מִזְמֹרֶת וְזִמְרָה נִמְצָא בְּבָנָיו וְבְנָתָיו.

יִצְחָק יַעֲקֹב וּוְיַעֲמֵד

• 11 •

מכממן, כמו בז'נו זקקי (פ' מקשי ל' י"ח), דמן
בשפט נמלת ורשות סטן קללה, כי שמאן ציטרולן גאנ
וירטער, בעטען על זר, יתרו נאכט נאכט אלר, טרי
קווין זונה, וכיהם מספקת נמלת בית קז'ה, ו"ז
(זופטיס י"ח) ומפה בגאנדע כי גוזר הול וווען זען לאכ
זונה, כי הום כל יפה כימת זט ווילט ווילט נאכט
לטלה, כי אין כוכו זונה ממען, וכן קאנס זונע מע'ל
ומלכטן אין ציפת האנצעי, כי' כבדה טמיינן כדוּן כוֹן,
ט'ם באַי' סמנגן וכונג וווען, פ' גאנד קאנן לאָס'
וועג הום זדור אין צוֹן קהילען, מען נאָס' קאנז גאנז

שם (ס"י ס'), ובכל מקום שופל בגול יפלני, וhin כבותם להלן לענין גל בגול ובר עיי').

הגהה **בכוג'ג** ז סוף כתוב, וממכתנותו לדמיי מטבח שיטעה
כלמה'ג, בוג'ם גראם'ג (**ח'ג'ג ס' קע'ג**) ודלאן
שיטקה קינן ע'ג, וצ'ג'ג קמאן דלאן וילקוין ליעזרו גען
בוג'ולן, היג'ן גען מעד קלון, — ו'ג'ג' דכוי נז'וועט ברה'ג, א'
סוכוין נאזר כ'ג'ג' סלען כהיזוק, וויז' צה'ג'ג' טבום יעקד
מח'ג'ג ס' קס'ג'ג) — וממה שכתב עכפניע, מל מטה'ג'

סימן קלד

אם יכול לטעון טענה מחייבת שלא هي מובה בערכאות

רצתי לסתור כל הבאנדראט שגיע לך
היזק, — ואני לא מחלתי ולא אחדתית מאומה,
ככי לא עשתי עמר מסחרים רק הלויתך לך

ויחמם נרדרה מ"ק מ"ל יומסיך זכרון צלי^ה
טביטת צל הוממי נכלות וכוכביה מוגבָּה,
יעקב וויסץ

ביה ע"ק משא תשכ"ב לפ"ק מנשטור יצ"ו.

הברשותם שליט'א ואדמורי'ץ מציעשנוב יצ'.

עד דראובן שלולה לשמוען גמ"ח, ואח"כ פשט שמעון את הרgel, וערר לבית המשפט על באנקראט, והחוק שמודיעים לכל התובעים שהוא באנקראט. — ואם אין מהאה — אזי הבית המשפט מאשרים הבאנקראט, וכמה שנשאר מחלוקת לבני חוכות לפי חשבון, — ועתה נשאר 30% וראובן מובע שמעון לד"ת. שישלים לו כל החוב בשלימות, ושמעון משיב הودעתו לד' מהבאנקראט. הד' לך למחות, דהינו להודיע שאין מוסכמים. — ואם לא הודעת הסכם, ותקבל כפי המגיע לך עפ"י החוק — והשادر מחלת או אחדת — וראובן משיב, ראשית לא ידעתן שגמ"ח בכלל זה, ושנית לא

Minchas Yitzchak takes for granted that Halacha would not recognize modern Bankruptcy laws. The only possibility would be as a framework for a compromise if the lender had truly agreed to use them.

המנחת יצחק שאנן שום ותיק בדין תורה לפשיטות רגלה של זומניין, ודעתו שישיך לרבנן כי ישו טבורה את הסכמי ההלל הרכיבו לזרורו שונשנה על ידי הכהנים

מסלולה אף כצטיין לו למ"כ ככוכ גדול, וכאו סמלון
ליי⁷. וכמוון זה נגאל דין תולו צלנו, לכ"ז צללו מלול
כפיוון לפלאו, פאייטו עטמ"י לינכו יוכלו לתפערו מטאלו
מה שמנגענו לו, ודענו מה לה קב"ג צייך ליניכ
למלךונם ליניכ.

(ב) ונברך קת' צלצלי הילעוכין יס שיטות טומין
צלצלי^{טומין} 7 - יס מסקוניות לגם חמליין
 לילמ"ל לך צלצליות כתיכיות לקליע - ויס קובלים
 לדילוקם צלצלי מיטס וולכונוט - ויס סקוניות דילוק
 צלצליות הנוגעים למועלות פמלך - ויס סקוניות
 שנג צהורי נכריים כתיכיות נאכנת סמלינס חמליין
 לילמ"ל עי צו"ת מס' עכו"ז קי' ד זקלה כל
 שיטות סלצליות.

דאן דרך משפחתה להנין או היכא דבעליה מיל לה לא מהיבינן לה מהמת השש סכנה) וכזה סב"ל לרמ"ם, דמשום צער נופח מורה לה לאכול מאכלים כאלו, אף שע"י הגדרך לנמל את בנה ומפקעת עי"ז שיעורו, בעליה בודאי יוציאו להאכilo דברים אחרים, כוון דהיו בנו, ואין כאן כלל השש סכנה, והנידון רק בונגע לשיעורו לבשלת. להניא את בנו.

יתר עיר: "שׂוֹת חַלְקַת יָעָקָב, חַוּסִים לְבָד
דעתה החולקת יעקב לשכל השיטה בענין דינאי
(בענין פשיטה וריגל של מניינו) שהוא נרד
מחל לעולם. שמי התשובות של החלקה יעקב
שלום יוחאך שרנא רוביין-הלהברשטאם.

Further Iyun: Chelkas Yaakov concludes that Dina D'mlachusa cannot possibly be applied to Bankruptcy laws, claiming that they contradict the laws of the Torah. Also, one cannot assume that the lender has implicitly decided to forgive the debt.

חולקת יעקב - ג (אה"ע, ח'ו"מ) ברייש, מר讚בי יעקב בן חיימס עמוד מס' 316 מהבס"ג י' הינה אוצר החכמתה

לכן "ה' לתרמ"ה למלוכו מפקון נמל' שכה זה מקלי יומת
לטנקת צבי המלינכה, וכט"ר צהמתה מטהג להמן מפקיך,
ה"כ צכל דיניאן נחלמי כן, רק צכל כי המנצחים צייך
לTERM"ג, ולו מזוז מתקנת צבי המלינכה צבלר ננד' ע"ט.
ז) נמצינו למלין, צי"ל לכל הסיטות הן לנו לאשגיא
על דין לערכאות סאונה ננד' דין סתולו, רק
ולומר סאונה محل על ממונו, וזה צלול מלל לעולם, רק
מפני ששליכאות פוקון כן, והן כן יצטול כל ימי
סתולו, ורק פארם"ה סטמים ציוויל סגנון לדמ"ג, צי"ל
להן מזוז מתקנת צבי המלינכה תולין לדמ"ג, צי"ל
הייזו תקנת צבי המלינכה יט צזה נגזרול ממונו מפני
שהן לנו לטענה נטלס, מה"כ יטלס ויטלס, לה' מסיה
לו כוכבה צחנעה שחין לו כתוב צפונה"ק, מה' ננד'
זיווינע מפני זה נטלס וזה סטיטס לו محلך, ובפלוט
בממון צל גמ"ה סטייך נס נעלמת לסת - כמה חלינו
חו"ל על תקנתה זו צלום ישי נעלמת לסת, ובדין צזה
הטה נועל ממס קלמת צפוי תלון, יטתקע סדרנו ולג'ו
יהם. ושי' בטה"ז מצה קי' ל' פ"ל, וגם מטה"ז'
ענוזל קי' ל' בחריס מלשיות קלפיות זה ננד' זה נצטול
ליין תוש"ק מפני ליין עכלמות. וט' נסער זתקפוי
הלווניס הגדוליים מימי הצעירות מפני טענוור וויהמת
המלחמות והערויות ציימיס סאס, נה' ינחו צמח נסונס
החליה לכתוב צפנות ננד' זה. ושי' פירץ"י דנילול פיק
ב' פוקוק ט"ז הילם לך'H ממונו נכילול חנכי' מישכלן עזוזי'
נכודנדמר, וה' למקסים ומלכונות הטה מלך עליינו, וה'
לכמי' בספק"ה צפל הנטיס הטה צענינו, מונח
בילקוט שמעוני נכילול חנוך קי' וטס קלנות, והמ' וכלה
שו"ז. והן מהה מלך עליינו, ושי' צי"ט מה' ע"ז קי' כ"ט
ס' קי' TERM"ג ננד' קוי רק לדרכן ע"ט - וסאי"ט
איינכו מטבחיות.

וכנני נס יליו ומוקלו כעלנו הלא.
כ"ז אדר א' תשכ"ב, פה ציריך יצ"ז.

סימן לג

**בנידון, מי שלבו נוקפו שלא הצליל לאחינו בשעת הריגנות באשכנז, אם צריך כפורה –
ואם צריך להצליל לחכרו אף כשייש
לעטמו בזיה ספק סכנה**

הוּדוֹ כְּבוֹד יִדֵּי הָרֶב הַגָּאוֹן חָרָב בְּחַדְּתָה עֲוָתָה
אֹורֶה, מְהוּלָל וּמְפֹאָר ר' אַבְרָהָם מַאיְר אַיוֹזָרָאֵל
שְׁלִיטָה", אַמְלָפְנִים אֶבֶדְקָה הַנוֹּיאָד רֻמְעַנְיָעָן, וּבּוֹיָן,
וּבְאַמְּגָנָה בְּנוֹזָאָרָק יְצָעָן.

המלה **כגנום**, כגנול וסגולינה נערכו כלס, וכך מילויים
במונוגרפיה צדננו שולמו וח'ללו:

הנה פסקות הנטולות ר' ל' על ידי נאולוגיס השוואליים
ו'ם' ס' כפנו ממנה למל לkiemת פאל פמיינטן
ההמעייניס אנטקלדו, לפקו אקלריה פלטת המונגה

עכ"ל, נחלוה נילה מלזונו, לרשות כל קל נקדן מילוונס ללו זלייניע עכו"ס. הצעה התאזרץ' ח"ה קיינן ק"ה כמג עלו ז"ל גס כי יט' כן לאצ'ה, אין מאייסים ולוי' מאנגע צל היוקו, ומלה חז' מה קלה נאו (כלולס נטמאלו רמ"ב) והמת' ק' חוו"מ קיינן קמ"ז (למזו פ"ת) סלין צעל היינץ' (למזוי לטעל) כוכנות היינץ' ציוו דצלצון גלי' מילנה, ווילו הנטנץ' גל' ספיכו נלוון פולה, כי כל התנאנומות בעלכחות ט', גס ליין מולה סייח' שטחנה וויל' יווסקה, וכחוין זה גס באנציגות רמ"ס ק' ב' ע"ז.

כו. אפילו כשאין לו עכשו במה לפרווע (סב) איינו נפטר לעולם מלפרוע החוב (סג). ותיקנו

אגדה הדרשתית

ליתר עיון

לכתבו מרוב פשיטתו. (סב) ואפילו יש לו לפרווע חלק, כל זמן שלא פרע כלו הדין כן. (סג) יש לדון מה שידוע כוום מושג של פושט רגל, והיינו כביש לאדם לו לחברה חובות שאינו יכול לumarוד בהם, יש שבערכאות על פי תנאים מסוימים מכוריזים עליו כפושט רגל, שנכסיו נמסרים לבונס נכסים, ולאחר ריכזו כל נכסיו וכל חובותיו מחלקים לכל נושא חלק מנכסיו לפי אחוזים של כלל הנזושים ביחס לכל הנכסים, ולאחר כמה הובלות שיש על פושט הרוגל המכאן ולהבא, הוא נפטר ממשלים חובותיו, ויש לדון מה דין עפ"י דין תורה, ויש בו מה צדדים, אם יש בו דין פשרה או מחלוקת, וכן אם מועל הפטור עפ"י ערכאות מדינה דמלוכותה או מנהג המדינה. ואקדמים קצת ^{אגדה הדרשתית} מודיע פשרה ומהילה הנוגעים לעניינו. בש"ע ח"מ סימן יב סעיף ז פסק שפשרה עציכה קניין, ובסעיף ח פסק שמחילה אינה עציכה קניין, ושם בסעיף יא פסק לעניין פשרה באונס שדינה כמחילה ואין מועל ביטול מודעה, ואילו בסימן רה סעיף ג פסק שפשרה דינה מכיר לעניין טענת אונס וצרך מודעה ושיהיו העדים מכירים באונס, ואילו במחילה פסק שם שדי במודעה בלבד או בהכרה האונס אף בלי מודעה, עיי' בנו"כ במקומות הנ"ל מה שכתבו לחלק. ובשו"ת מהר"ם מלובלין סימן כג כתוב ברואנן שהיה בידו שט"ח על שמעון ולא היה יכול להוציא מיד מחמת איו"ס סיבה עד שהוזכר להתאפשר עמו ולפוחת לו מה חוב, ונתן לו פטורים שמלחלו כל תביעותיו, אלא שקדום לכן מסר מודעה בפני עצים, וטרען שמעון שמסורת המודעה אינה כולמת שהעדים לא הכירו באונס, והרי פשרה דינה מכיר, והשיב מהר"ם שפשרה כזו אינה מכיר, דווקא כשהתבעו לדין בעניין שיש לשיפסיד התובע כל תביעתו, או שהתובע יתחייב בכל תביעותיו, ונתפשרו, בזו אמרו שדינה כמכיר, דעתמא מא"י צרך מודעה במכיר משום DAG זוזי גמר ומKENNI, וה"ג יהיב ליה כל דמי שוויה, שאין תביעתו שווה יותר, אבל בעניין שאין חשש לשיפסיד התובע ונתפשרו, והוא אלא כמושל מקצת חובו, ומהני מודעה כמתנה, אפילו بلا הכרת האונס. והביא מדברי היב"ש שהסביר מ"ט פשרה כמכיר, לפי שהתובע יראה שהוא יפסיד תביעותיו, וכן הנתבע יראה שהוא יתחייב בכל תביעותיו, והרי הם כמכירים וזה לזה כל התביעות בסכום הפטור, עיי' ש"ה שהאריך להוכחה אין מכמה ראיות. ובתשובה אחרת (סימן מז) כתוב מהר"ם"ל בראואנן שהיה לו חוב על שמעון ולוי לפרווע בתשלומים, והפיצו בו שאין להם כל כך עד שנתרצה רואנן ליקח מהם בתנאים קלים יותר, ועתה רוצחה רואנן לחזור מהפשרה כיוון שלא קנה בקנין סודר, והשיב שפשרה כזו שונעתית מזמן הטוב של המלה בלי שום הכרח כלל, נראה בעיני שיש לה דין מחלוקת וא"צ קניין (עי' ש"ק סימן יב סעיף ז שהביא דברי מהר"ם"ל באופין אחר, עיי' בנתיה"מ ושער משפט שם, ובשו"ת דברי חיים ח"א חו"מ סימן ג, ד זה). ובשו"ת אבני צדק (חו"מ סימן ב) למד מדברי מהר"ם"ל לעניין פושט רגל שדינו כפשרה בכ"ד שעריכה קניין, כיון שיש חשש לשיפסיד כל חובו אם לא יתאפשר עמו על מקצתו (וכ"ש בזמןנו שאם לא יסכים להכליל בין רשותם של דין הנזושים לבין המהו של כלם), וא"כ דין כפשרה שעריכה קניין, ולפיו אפילו بلا מודעה יכול לחזור כיוון שאין כן קניין. וכן משמע קצת בשו"ת מנחנת אליעזר (ח"ג סימן לא) שהביא דברי האבני צדק, וככתוב דכ"ש בנדון דידיה שמשר מודעה, ומ"מ משמע שלא החלטת כן רק משום שהתובע מוחזק בשטרות, עיי' שו"ת בצל הحكמה ח"ג סימן קבד. ובקובץ הפסיקים (סימן יב, דף רכז) הביאו גם בשם שו"ת תרשיש שהם סימן שאשכחן בשם מסגרת הלוחן שהעתיק מפסק ד' ארחות שיכול המלה לחזור אח"כ המותר, ועוד כתוב שם בשם שו"ת דמשק אליעזר (פערלמוטר) סימן נא אשכחן לחלק, שאם הלווה בעצמו מחלק לבני הראוי להם מחמת שאין לו לשלם לכולם. כיון שמדינה אין

פתחי חושן - הלוואה, אבידה ומוציאה בלויא, יעקב ישעה עמוד מס 53 הודפס ע"י תכתת אוצר החקמה

Pischai Choshen cites several Poskim who discuss bankruptcy in Halacha. He himself concludes that Dina D'malchusa would not apply because it does not affect the government at all, only the parties involved.

יתר עיון: פתחי חושן דיני הלוואה פרק ב', הערכה סג הפתוחי חושן הביא כמו דברי הפסיקים בעניין פשיטת רגל, ודעתו שלא שייך בו דינה דמלוכותה דינה, כיון שהענין הוא רק בין ישראל לחבריו ואין בו למילכות.

הגאנונים שמשכיעים אותו (ס"ד) כיון שב週ת התורה שאין לו כלום יותר על דין סידור, ושלא החביא ביד אחרים, ושלא נתן מתנה ע"מ להחזרה (ס"ה), וככל בשביעה זו, שכל מה שירווית

זכות קידימה יוכל לחתת למי שיריצה (ע"י פרק ד). יש לומר שכיהיא הנאה שמקבל חלק כפי הרואין לו גמר ומוחל על שאר החוב. אבל אם יש לו לשלים ואינו רוצה, דינו כשרה מחמת אונס. שאפילו שלא מודועא יכול לחזור בו, וכן נראה דעת המנתה יצחק ח"ג סי' קלד. ועדין יש להסתפק עד כמה יכול לחזור בו, והנהجابי מודועא פסק השורע בסימן וזה סעיף יב, שגם מסר מודועא יכול לחזור אפיי לאחר כמה שנים, מיהו אפשר דזקא כשמסדר מודועא וסמרק על זה, אבל בכוא מחתה טעונה אונס ועובר האונס, יש להסתפק אם לעולם היא יכולה לחזור, ואע"ג דLAGBI חוב גמור קייל ריש סימן צח שאפיי עברו כמה שנים ולאطبع לא הו כמחילה, יש להחק דעתני החתום לו חוב ודאי. אבל כשהבא מחתה אונס, אם עבר האונס ולא מיהה אפשר שאין יכול לחזור. וצ"ע. ומעתה בណון דין נראה שלכו"ע אין דינו כשרה מחילה, אלא כשרה מכר וצריך קניין. ולכן יכול אה"כ לחזור ולהתבע ממנו. אלא שיש להסתפק בזמןנו שענין פשיטת רגל מקבל תוקף עפ"י ערכאות, אם יש לומר בזה דינה דמלכותא, ומשמע מדברי הפסיקים שכחה"ג בדבר שאין עניין למלכות לא שייך דינה דמלכותא לדון על פיהם בין ישראל לחבירו. וכותב במנחת יצחק הניל דכ"ש ככל הסכים לפשרה, אלא שעפ"י דיניהם כל שלא בא להtauע אבד זכותו, שאין בה משום דינה דמלכותא אלא גזילה, וכמ"ש בשורת מהרייל סי' עח והובא בב"י חוי"ם סימן קכח בשם מ"כ. מיהו אפשר שיש לדון על פי מנהג המדינה (ע"י להלן העורה עב), ולכאורה היה אפשר לומר שלא כל דבר יש לו דין מנהג המדינה, ובפרט בדבר שאינו מצור כל כך, וכמ"ש הרמ"א סימן שלג סעיף א שאינו נקרא מנהג אלא דבר השכיח ונעשה הרבה פעמים, ונראה הטעם דעיקרי תוקף מנהג הוא משום שמשמעותו על דעת המנתה מטעקים, וכשהמנהג אינו שכיח כל כך לא שייך טעם זה, אמן בחידושי רעק"א סימן יב סעיף יג כתוב בשם שווית משאת משה שבולי חוב שהסכימו להתחפש עם הלווה ואחד אינו מטעים, קופין אותו להתחפש משום שכן מנהג הטוחרים, ואפילו היה לחיב קצת נכסים והסכימו בעלי החובות להרחיב לו אולי יהון הי' אותו, קופין את שאינו רוצה, ויש להם על מה שיטמו בו מדין סיטומתא, הרי שם בזה הולכין אחר המנהג, וכותב בפתח"ש שם בשם כמה אחרים שמכח מנהג המדינה ה"ז כשרה בקנין (ע"י ש"ך סימן עג ס"ק לט בענין מנהג עכו"ם אם חופס לגבי ישראל, ועי' חקי ללב חוי"ם סי' סה). וכמ"ש לגבי חברה בע"מ שכח המשוג וכל עניין הכספי של חברה מנתלים מכח החוק ומנהג המדינה, הרי זה באילו על דעת כן מטעקים. ומ"מ נראה שגם יודע הנושא שהחייב הצליח להערים על החוק וקיים צו פשיטת רגל, ולמעשה יש לו נכסים, שאינו חייב למחול לו. (ס"ד) נראה פשוט שה"ה אם אינו בא לב"ד להשביעו, חייב עצמו לעשות הכל כתוב כאן, וכ"כ בהדייה בשו"ע הרוב הלוואה סעיף ה, ולכן העתקתי לשון השבועה שמשביעין אותו. (ס"ה) כתוב הש"ך סימן צט סק"ה שלא הוצרכו לוזה אלא שאם נתן מתנה ע"מ להחזרה כדי להברית, שאין המנתה חלה כלל ומוציאין ממנו מיד, אע"פ שלפי תנאי המנתה לא היה צריך להחזרה אלא לאחר זמן, ואה"נ אם נתן מתנה ע"מ להחזרה שלא כדי להברית, נהי שאין מוציאין ממנו עכשו, אבל לכשיגיע הזמן צריך לפרוע מהן, כיוון שנשבע לפרוע מכל מה שיקבל. עי"ש, ואפשר עוד שאף אם בשעת החזרת המנתה לא יהיה לו כדי מזון וכיסות, מועיל שבוצתו עתה שהיא חייב לפרוע מהחותרת המנתה, וצ"ע. ודזקא במתנה ע"מ להחזרה, אבל במתנה סתם, והיינו שנתן מתנה מנכסי לאחרים, משמע בשו"ע סימן צט סעיף ו' ודברי

אך מדברי הרמ"א בעניין חזקת חלונות חזין דגם במא שבין אדם לחבירו דין דמ"ר. והארכתי בזה במק"א.

אך מ"מ נראה לכואורה וגדר זה דהמ"ד לא נאמר אלא בענייני מסחר והשעות וכדר' שם עיקר גודול ברוחחת המדינה ותושביה כנ"ל.

ב

כשישוב בתשובה וגם אם החזיר אין מקבלין ממנו כմבוואר שם.

הרי לנו ריש שפטו ח"ל את החייב מלשלם וקייפחו את הזכאים בתשלום, כדי לחשץ את האדם מרודת שחת.

וזאת שבדין גבייה חוב לא מצינו אלא דין דמסדרין לב"ח (ביב"מ קי"ד ע"א), ואף בסוגיה זו נחלקו הראשונים להלכה, דעת ר"ת מובאות בתוס' שם דין מסדרין אלא גוביין ממנו כל דבר, ו דעת הגאנונים והרמב"ם (הלוות מלוה פ"א ה"ז) דמסדרין, אבל לא מצינו שפטו לגמרי את הלוה מלשלם. מ"מ נראה דין כאן גזוננות בעלמא, כיון שיש צורך, תועלות וגם יסוד מוסרי לחוק זה, וגם בדברי ח"ל מצינו שלפעמים פטרו את החייב וקייפחו את הזכאי כאשר ראו בזה טובה כללית לשני הצדדים, וכך גם בני"ר.

ומישו"ב נראה דין זה דומה למש"כ הב"י בסימן קכ"ח, שם מדובר בתקנה שריוןית שלא היה מושתת על המופר והצורך, אלא על הסדר והתועלת, ודוח"ק כי קערתי.

ומישו"ב נראה ריש להחיל בעניין זה את הכלל הגדל שקבעו ח"ל דין דמלכותא דיןא.

וזהגה בכל עיקר חוק פשיטת רגל, מההריש"ם והמנח"י ועוד אחרוניים ראו בו גזונותא דמלכותא ודבר שאין בו כל הצדקה מוסרית. אך לענ"ד אין הדבר כן ואין זה דומה שכחוב הב"י בסימן קכ"ח. וראשית דבר אומר דחוק שהוא מקובל היום בכל המדיניות המתקדמות בעולם בודאי אינה חנסנותה לשמה, וכבר ביארתי בהקדמה לתשובה זו את ההגין היסודי שמאחורי חוק זה,ճאשר נראה בעלילadam לא יתנו לאדם אפשרות להשתקם ולפתח דך חדש בחיו יתמודטו עסקיו לחלווןיהם וגם הוא גם נושא יצאו נפסדים, החוק פוטר אותו לשלם את חובותיו תוך כדי הగבלות חמורות על התנהלותו וזכויותיו. והגבלות אלו נועדו למנוע מצב שבו יתפתח האדם לדריש שיכריזו עליו כפושט רגל כדי לקפח את נושא.

וזדמיוון רוחק לחוק זה מצינו בתקנת מריש (ב"ק ס"ו ע"ב וגייטין נ"ה ע"א וח"מ סימן ש"ס סעיף א') דמשום תקנת השבים פטרו את הגזLEN מלעקב את ביתו כדי להסביר גזילה לבעליו. ואף שבתקנה זו חיב הגזLEN לשלם לכיה"פ את דמי הקורה, מ"מ פטרוهو מהסביר גזילה לבעליו משום תקנת השבים.

ויתריה מזו מצאנו בב"ק (צ"ד ע"ב ובחו"מ סימן ש"ז ס"ז ס"א) דבגזLEN מפורסם שעיקר הכנסתו מגזילה פטרוهو לגמרי מהשבת גזילה

ג

רייש עוד לדון כאן בתוקף המנהג. דגם בדייני ממנוגות אולין בתר מנהג וכמבוואר בב"מ

מנחת אשר <שו"ת> - ב וויס, אשר זעליג עמוד מס 446 הזופט ע"י תקנת אוצר החכמה

Rav Osher Weiss reasons that there is an inherent logic to the accepted laws of bankruptcy, and that they certainly should not be disregarded as mere theft. Consequently, he feels that Dina D'malchusa should apply, and perhaps business custom as well. In conclusion, he suggests a distinction between personal loans and business loans, with the rules of bankruptcy only applying to the latter.

שוו"ת מנהת אשא, חלק ב', סימן קכח דעת הג"ר אשר וויס שחוק פשיטת הרגל נשען על "הגין טודו", חוק שהוא מקובל היום בכל המדיניות המתקדמות בעולם בוואין חנסנות לשונו, ושתקרים לחוק (לכל הפחות רוחקים) בדברי ח"ל, ולכן יש להחיל בעניין זה את הכלל הנגול שקבעו ח"ל "דין דמלכותא דיןא", ודלא מהרש"ם והמנח את יצחק שראו בו גזונותא דמלכותא ודבר שאין בו כל הצדקה מוסרת. עד זו מושם מהנהג, ע"ש. ולבסוף מחלוקת בין הלואות אישיות ולהלואות מסחריות, הענין פשיטת רגל שיריך ודוקא לגבי אלו האחרונות.

ו אף שבפשיטת רgel אין צורך להסכמת הנושאים מ"מ גם בnidzon דהמשאת משה כופין על המלווה להתאפשר על זכותו כדי להשלים את הסדר החובות כדי להלץ את הלوة מחובותיו, וגם בפשיטת רgel משתדל ביהמ"ש להגיע לידי הסדר עם רוב הנושאים. ס"ז יש לדון גם מתוק דברי אחרוניים אלה תחת תוקף לעניין פשיטת רgel בזמנינו.

המנגה, והשתיתתו הלכה זו על דין סיטומתא דמהני מצד המנega כمبرואר בב"מ (דף ע"ז ע"ג). ע"י".

**זה עניין שכיח
ומצווי בכל יום ובעפ"כ כופין את המלוה
משמעותו בכח המנהג**

זובאמת נראה גם מצד מהות העניין דיש דמיון בין הלכה זו ובין עניין פשיטת רגל.

六

וזמ"מ נראה דאין הלוה פטור מתשולם הלוואות אישיות וגמחי"ם, דכל תוקף פשיטת הרוג איןו אלא לגבי השקעות והלוואות מסחריות שביהם מסתבר לומר דעתה דהכי סביר וקיים והמשקיע כסף בעסק לוקח סיון שמא בעל העסק

כ"ז נראה נכון לענ"ד, והקב"ה יצילנו משגיאות.
ממציאות פריעת בע"ח ע"י פשיטת רgel.

Loans & Collections Part IV Shiur

A TRANSCRIPTION OF THE YORUCHA CURRICULUM WEEKLY SHIUR VIDEO

Usually, a debt ends when it is paid off by the borrower; however, there are several other ways that a debt can be concluded.

SHEMITAS KESAFIM:

The Torah says that the *shemittah* year cancels all debts from loans. This halacha is actually of limited practical ramification today for a few reasons.

First of all, the Minhag Ashkenaz is to follow the opinion of the Poskim who say that *shemitas kesafim* does not apply in *chutz la'aretz*.

Secondly, the widespread minhag is for everyone to write a *pruzbul*, which is a very simple document to fill out that allows for debts to be collected even after a *shemittah* year.

(Although we technically follow the *minhag* that holds that *shemitas kesafim* does not apply in *chutz la'aretz*, the common custom is to write *pruzbuls* here as well as an extra *midas chasidus*.)

MECHILAH:

Another way to end a loan is if the lender forgives the borrower and cancels the debt.

If the loan was given without a written *shtar*, it can be forgiven orally. If it was given with a *shtar*, there is a *machlokes* whether an oral declaration of forgiveness is sufficient or if a *kinyan* is needed.

There is another *machlokes* regarding if thinking in one's mind that he forgives the debt is enough, or if the declaration needs to be made out loud. There is a general rule that "*devarim sheb'lev lo hava devarim*", which means that thoughts are not binding. Some Poskim apply this rule to forgiving a loan and say that just thinking it is not enough. Others argue and say that *devarim sheb'lev* are only not valid if one makes a verbal statement that contradicts his thoughts. If there is nothing contradicting the thoughts, then the mental declaration is binding. These Poskim posit that since the lender says nothing to contradict his unspoken forgiveness of the loan, the *mechilah* is valid.

In any event, for thoughts of forgiveness to be valid, we would have to know exactly what the lender thought in his mind in order to determine if he made a statement that constitutes a clear and unequivocal *mechilah*, which may be hard to do.

Practically speaking, if the lender admits he forgave the loan in his mind, but says that he wants to retract that forgiveness, the borrower may have the upper hand because he is the *muchzik* on the money, and he may be able to rely on the opinion that a mental *mechilah* is valid and he doesn't have to pay his debt.

YEI'USH:

The concept of *yei'ush* is found regarding numerous halachos – most

prominently regarding lost objects.

If someone loses an object and makes a declaration in which he despairs of ever finding it, he loses his ownership of the object. If someone else finds it after he declared his despair, the finder can keep it. If, however, someone found it before he gave up hope of retrieving his item, the finder must return it because his obligation of *hashavas aveidah* came into effect when the owner still owned the item.

There is a *machlokes* whether *yei'ush* works to cancel a debt. The Maharik rules that it depends on the situation. If the situation is one where one would assume that a normal person would despair of ever retrieving his money, then *yei'ush* does work for money owed from a loan. If the situation is one where most people would assume that a lender would not give up hope of getting his money back, then he says that *yei'ush* would not work to cancel the debt. The Ketzos Hachoshen agrees with this opinion.

The Chacham Tzvi, Nesivos Hamishpat and other Acharonim disagree. If a person finds a lost object before the owner despairs of finding it; even if the owner is subsequently meya'esh the item must be returned. Here too, the borrower had his obligation to repay the debt before the lender expressed his *yei'ush*; therefore, they opine that *yei'ush* would not work to cancel a debt.

STATUTES OF LIMITATIONS:

In modern law, statutes of limitations apply in certain situations, which annul a loan if the lender doesn't try to collect it before a specific amount of time.

Nothing like this is found in halacha. According to halacha, even if a lender doesn't attempt to collect his money for decades, the loan is not cancelled.

On the other hand, there is a rule in halacha of *dina d'malchusa dina* (the law of the land is binding) and another rule of *minhag hamakom* (the prevalent local custom is recognized as binding). The Pishei Choshen discusses whether or not either of these doctrines could give halachic validity to a statute of limitations in a place where common law sanctions it. He seems to be inclined to say that these rules do not apply and the statute of limitations would not be recognized by halacha.

BANKRUPTCY:

According to modern law, an insolvent debtor can file for bankruptcy, which allows him to pay off debts for pennies on the dollar, retain some or most of his assets, and cancel the rest of the debt. He is then allowed to start fresh, and even if he makes money later, he does not have to go back and pay the rest of his old debts.

While this concept is not mentioned at all in halacha, we must discuss whether it is recognized according to the above-mentioned rules of

dina d'malchusa dina and *minhag hamakom*.

The question of *minhag hamakom* was discussed about 500 years ago by the Maharshach (Rav Shlomo Cohen), a great Sefardic *gadol*. The type of bankruptcy arrangement that he discusses is not exactly the same as the bankruptcy that we are familiar with today. In his time, if a debtor didn't have money to pay, certain arrangements were put in place to work out a payment schedule over a longer period in order to give him more time to come up with the money. He says that if most of society agrees with such a practice, then it would be recognized by halacha even though the lender never explicitly agreed to these terms. Over the following generations, many Sefardic Poskim agreed with the Maharshach and followed this *minhag*.

Discussions about the type of bankruptcy laws we have today, where a borrower who cannot pay has a good portion of his loan forgiven completely, began about 150 years ago. Some Poskim say that it did become the common custom for such laws to be recognized, which makes them valid according to halacha. Others disagreed and noted that *minhag hamakom* is only halachically valid if the custom is just and makes sense. These Poskim say that allowing a borrower not to pay his debts is an unjust *minhag*, with some saying that it is simply theft from the lender; therefore, they say that such a *minhag* cannot be halachically binding.

Whether bankruptcy laws have any validity because of *dina d'malchusa dina* has been discussed extensively by the more contemporary Poskim. Their discussion is based on a dispute amongst earlier Poskim regarding the extent of *dina d'malchusa dina*. The Rema has a much broader interpretation of *dina d'malchusa* than other Poskim and says that it doesn't only apply to governmental prerogatives, such as taxation, but even extends to any laws the government enacts for the general good of society.

Based on the Rema, some Poskim say that bankruptcy laws are recognized by halacha because they are meant for the welfare of society. Without these laws, a debtor would be stuck in a cycle of never-ending debt for the rest of his life and would never be able to become a functioning member of society. The laws are also meant for the good of the creditor, as he is able to recoup at least a portion of the money he is owed. Accordingly, Rav Moshe Feinstein and other Poskim imply that bankruptcy laws would have validity because of *dina d'malchusa dina*.

Other Poskim reject this idea and take it for granted that *dina d'malchusa* cannot serve to legitimize bankruptcy. Rav Yaakov Breisch says that it is obvious that bankruptcy is unjust and is not good for society; therefore, he says that it would not be recognized by halacha even according to the Rema. The Minchas Yitzchok also dismisses the idea that bankruptcy laws would be valid because of *dina d'malchusa*.

Rav Osher Weiss has a long teshuva on this topic, in which he expresses the sentiment that bankruptcy laws are good for society because they save debtors from falling into a hole that they will be stuck in forever. He points out that these laws are supported by almost all of modern society, which he uses to prove that it would be unreasonable to refer to them as simple theft.

He does offer a suggestion that there may be a difference between a commercial loan and a loan given by a private person. When a bank or commercial loan operation gives a loan, it is working with societal laws such as bankruptcy, which are understood to be for the good for everyone; therefore, all such laws would apply. When a private person gives his friend a loan, however, it is a much less formal agreement that may not be expected to follow businesslike rules and may not be subject to bankruptcy laws.

To watch the video or listen to the shiur given by the Dayan, visit:

www.baishavaad.org/yorucha-topics

Or signup to receive them via whatsapp: 732.232.1412

Core Curriculum

(subject to change)

PART I Business Halacha Fundamentals

Elul 5780

- Dina D'malchusa Dina- 2*
  - › Obligation to Adhere to Civil Law
  - › How Civil Law Impacts Agreements Between Two Parties
- Common Business Practice & Minhag Mevatel Halacha - 2
  - › What Constitutes a Minhag
  - › How Minhag Impacts Employment, Tenancy, Partnerships and Real Estate Deals etc.

Tishrei 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Business and Employment on Chol Hamoed

PART II Setting Up A Kosher Business

Winter 5781

- Introduction to Choshen Mishpat & Business Halacha -1

- Gezel - 3
- Gezel Akum, Ta'os and Mate' Akum -2
- Geneivas Da'as - 1
- Acceptable Marketing - 1
- Halachic Considerations of Corporate Gifting - 1
- Halachos of Employment -4
  - › Backing Out
  - › Where Backing Out Causes a Loss
  - › Working Pro Bono and Hiring Jewish
  - › Obligations of Employer and Employee
- Halachic Deals and Documents - 4
  - › Understanding Asmachta
  - › Agreements and Kinyan Devarim
  - › The Halachic "Agreement Validation" Clause
  - › Non-Competes and Non-Circumvent Agreements
- Partnerships & Corporations - 4
  - › Structuring
  - › Legal Entities and Trusts
  - › Management
  - › Divisions of Profits and Losses

Nissan 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Corporate Chametz - The Issues and the Solutions
- Isurei Hana'ah

PART III Maintaining A Kosher Business

Summer 5781 - Commitments & Kinyanim

- Hasagas Gevul & Competition - 4
  - › Ani Hamehapech
  - › Ma'arufiya
- Kinyanim Expounded - 4
  - › Mechusar Amana
  - › Mi Shepara
  - › Situmta and Kinyanim of the Marketplace
- Ona'ah - 2
- Mekach Ta'os- 3

Summer Break 5781 (Special Edition)

- Tzedaka and Maaser - 8

Tishrei 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Pruzbul and other Shemitah Topics

Winter 5782 (Leap Year) - 1st Semester

- Loans and Guarantees - 2
- Collections and Bankruptcy- 2
- Ribbis 101 / The Basics - 4
- Ribbis by way of Commerce -4

Winter 5782 - 2nd Semester - When Things Don't Go As Expected:

- Bais Din - 4
- Din and Lifnim Mishuras Hadin - 2
- Arka'os - 2
- Quitting, Firing, and Severance - 2
- Partnership Dissolution - 2

Nissan 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Maintaining a Facility on Pesach

Summer 5782 - Final Testing and Review

PART IV

Industry-Specific & In-Depth Supplemental Tracks

Choshen Mishpat Supplemental Track

- More In-Depth and Intricate Learning of Previous Topics
- Nizkei Shcheinim
- Mazik, Garmi, and Halachic Torts
- Hashavas Aveida
- Mitzva of Lending
- Yerusha and Trusts
- Trustees and Executors
- Shomrim and Fiduciaries
- Shluchim and Agents
- Harsha'a and Power of Attorney
- The Shibuda D'Reb Nosson Law
- Hefker, Pruzbul, and Other Choshen Mishpat Topics

Real Estate Track:

- General Real Estate
- Bar Metzra
- Acquisitions and Ani Hamehapech
- Lo Sachmod
- Brokerage
- Landlord/Tenant
- Zoning Laws
- Rent Control and Evictions
- Fix and Flip
- Administrations and Boards

HealthCare Track:

- Shabbos and Yom Tov
- The Kosher Kitchen
- Employment Training
- Facility and Housekeeping
- Compliance and Fiduciary
- Partnership and Employment
- Medical Issues

Finance and Ribbis Track:

- Introduction: Understanding Ribbis
- Ribbis of Non Jews and Mumar
- Foreign Currencies & Commodities: Se'ah Bes'eah Applications
- Corporate Lending & Borrowing
- Credit Unions - Ownership in Ribbis Entities
- Credit Unions: Paying Ribbis by Court Order
- Pesika: Deposits & Price Guarantees
- Tarsha- Paying for Credit & Early Bird Specials
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Non Jew's Loan
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Ribbis Loan
- Differentiating Between Expenses & Interest: Defining the Two Ribbis in Partnerships
- Ribbis in Contracts - Capital Calls and Late Fees
- Deal Syndication & the Real Estate Process From Negotiation to Closing
- Ribbis as a Knas: Fines & Penalties
- Purchasing Tax Liens and Mortgage Bundles
- Using a Purchased Item When the Sale was Reversed
- Selling Conditional on Reversing the Sale
- Ribbis Responsibilities of Lawyers, Brokers, and Witnesses
- Review of Ribbis Fundamentals
- Hard Money Loans & Heter Iska - Kulo Pikadon; Chatzi Milve
- Heter Iska- The Approach of Reb Moshe Feinstein
- Heter Iska Klali and Loans Specified to be Al Pi Heter Iska
- Ribbis Mukdemes - Ribbis MeUcheres
- Ribbis Devarim
- Defining Ribbis: Gifts, Favours and Charitable Donations

MISSION To facilitate and provide a framework for the frum businessman to gain the in-depth halachic knowledge he needs for contemporary business dealings.

VISION Through increased knowledge and guidance, Yorucha will elevate the frum public's adherence to halacha as it pertains to choshen mishpat and standard business practices.

What

This ambitious project will harness the collective expertise of a team comprised of advanced talmidei chachamim, experienced, seasoned Dayanim, that are well versed in corporate practice and common business norms. Collaborating with a talented group of editors and writers, they have created a syllabus and curriculum of study, with accompanying shiurim and personal guidance.

How

The core curriculum is segmented in modules, and can be learned as an individual self paced; or, participants can join chaburos coordinated by the Bais HaVaad for those that desire group study. Page by page, step by step, the learning will be facilitated with a daily audio "Blatt shiur" guiding the participant through the sources as well as a weekly video shiur presented on each topic by Dayanim that will share fundamental and practical applications of the sugya covered.

Daily practical Q&A applications of the subject matter will be offered alongside through the Business Halacha Daily series.

Why

As participants amass a broad and deep knowledge on an academic level directly from the source — coupled with real life scenarios presented by experienced Dayanim — they will acquire the clarity to determine not only what is a **שאלה**, but, more important - why.

Only through **עמלות בתורה** — understanding the fundamentals of the subject — can one truly appreciate and internalize what defines right and wrong.

Similar to a sofer who, with his intensive knowledge of hilchos safrus, is confident and secure in the propriety of his profession; so, too, businessmen will gain the peace of mind knowing with conviction that they ply their trade *be'emunah uveyosher*.

CURRENT YORUCHA CHABUROS

BELLE HARBOR

Congregation Bais Yehuda
R' Dovid Semel

BROOKLYN

Bais Aharon (Felder's)
Rabbi Heshy Wolf

Flatbush Park Jewish Center
Rabbi Eli Moskovitz
Rabbi Yisroel Perelson

Magen Avraham

Rabbi Dovi Bensoussan
Rabbi Eliezer Elbaz

Yad Yosef Torah Center
Rabbi Eddie Kassin

CATSKILL REGION

Tamarack Hills - Ellenville
Rav Dovid Grossman

CHICAGO

Agudas Yisroel of West Rogers Park
Rabbi Moshe Scheinberg

CINCINNATI

Cincinnati Community Kollel
Rav Meir Minster

CLEVELAND

Beis Doniel
Rabbi Dovid Aron Gross

DALLAS

Congregation Toras Chaim
Rabbi Yaakov Rich

DETROIT

Lakewood Kollel
Rabbi Boruch Miller

FAIRLAWN

Rabbi David Pardo

FAR ROCKAWAY

Khal Zichron Moshe Dov
Rabbi Ahron Stein

Sulitzer Bais Medrash
Rabbi Avrohom Hartman

GATESHEAD, UK

Rabbi Dov Oppenheimer

GIBRALTAR

Massias Hall
Rabbi Rafi Bitan

JACKSON

Khal East Veterans
Rabbi Baruch Issac

LAKEWOOD

Bais HaVad
Rav Dovid Grossman

Bais Medrash Ohev Yisroel
Dayan Shmuel Honigwachs
Reb Shaya Ellinson

Bais Medrash of Chestnut
Rabbi Yosef Greenfeld

Bernath and Rosenberg
Rav Baruch Fried
R' Yossi Schuck
R' Yehoshua Wolf

Bitbean
Rabbi Aryeh Caplan
R' Ephraim Arnstein

Clearstream Chabura
Rabbi Yosef Fund
R' Yitzchok Rosenbaum

Kehal Nachlas Yaakov
Rabbi Mayer Boruch Turin
R' Moshe Netzer

Madison Executive Offices
Rabbi Daniel Dombroff

Minyan Avreichim Sefaradi
Rav Ariel Ovadia

LAWRENCE

Hechal Dovid (W)
Reb Yakov Lowinger
Rabbi Mattisyahu Blumenthal

Yeshiva Gedolah Ateres Yaakov
Rabbi Yisroel Gold

LOS ANGELES

Bait Aaron Torah Outreach Center
Rabbi Moshe Nourollah
R' Avraham Hirshberg

Kollel of LA
Rabbi Zalmen Frager

LIDO BEACH
Lido Beach Synagogue
Reb Yakov Lowinger

MARGATE

Young Israel of Margate NJ
Rabbi Yankey Orimland

MINNEAPOLIS

Minneapolis Kollel
Rabbi Maeier Kutoff
Rabbi Binyomin Stoll

MONSEY

Brisker Kollel
Rabbi Michael Illes

Congregation Torah Utfila
Rabbi Moshe Langer

Haverstraw Community Chabura
Rabbi Tzvi Rubin

Khal Chaye Avraham
Rav Yechezkel Spitzer
Rabbi Eli Moskovitz

Monsey Night Kollel
Rabbi Yisroel Sapirstein
Reb Shimon Marlin

Zichron Yakov
Rabbi Yehuda Russack
R' Simcha Levi

PASSAIC

Rabbi Yaakov Pascal

PHILADELPHIA

Philadelphia Community Kollel
Rabbi Yosef Prupas
Rabbi Yaakov Baum

QUEENS

Cong. Ohr Bechor Halevi
Rabbi Chaim Schwartz

ST. LOUIS

St. Louis Chabura
Rabbi Eliyahu Chaim Goldstone
Reb Yaakov Klein

STATEN ISLAND

Kehillas Niles
Rabbi Dovid Waldman

TORONTO

Ateres Mordechai, Thornhill Kollel
Rabbi Yosef Rothbart

WATERBURY

Yeshiva Ateres Shmuel
Rabbi Bernstein

WEST HEMPSTEAD

Eitz Chayim of Dogwood Park
Rabbi Dov Greer

Young Israel of W. Hempstead
Reb David Felt
Reb Aaron Gershonowitz

WOODMERE

Aish Kodesh
Rabbi Yoni Levin

Kehillas Bnai Hayeshivos
Rabbi Shmuel Witkin

TO CREATE OR JOIN CHABURA CONTACT US

 732.232.1412 888.485.VAAD(8223) #302 yorucha@baishavaad.org baishavaad.org/yorucha

JOIN THE YORUCHA INITIATIVE!

888.485.VAAD(8223) #303

yorucha@baishavaad.org

baishavaad.org/yorucha

3 WAYS TO JOIN:

AS AN INDIVIDUAL

Join the national Yorucha chabura together!

Tap into the physical or digital resources via hard copies, web, email and/or whatsapp.

Connect with Bais HaVaad Dayanim and Poskim for any questions you may have, as well as arranging study sessions with a Dayan, setting up a chavrusa, and more.

AS A COMMUNITY

Set up or join a community or shul chabura

Reach out to organize a choshen mishpat chabura in your own shul.

AS A BUSINESS

Set up a Board Room Bais Medrash in your business

Mincha Learning In just 5 minutes a day, before or after Mincha, you can learn short, practical and insightful Business Halachos.

Weekly Lunch & Learn Join a deeper dive into the background of the halachos by understanding the sugya behind the halachos as well.